

รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report)

โครงการสำรวจความหลากหลายทางชีวภาพ
บริเวณพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์สวนป่าองค์พระ จังหวัดสุพรรณบุรี

องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคกลาง องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้
มีนาคม 2567

โดย

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ	i
สารบัญภาพ	iii
สารบัญตาราง	iv
บทที่ 1 หลักการและเหตุผล	
1) ประวัติองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้	1
1.1 วัตถุประสงค์การจัดตั้งองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้	2
2) การจัดทำการรับรองการจัดการป่าไม้	2
2.1 วัตถุประสงค์	4
2.2 เป้าหมาย	4
2.3 พื้นที่ดำเนินการ	5
2.4 ขอบเขตการดำเนินงาน	5
บทที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานพื้นที่ศึกษา	
2.1 สวนป่าองค์พระ, สวนป่าด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี และสวนป่าองคต จังหวัดกาญจนบุรี	6
2.2 ลักษณะภูมิประเทศ	8
2.3 สภาพภูมิอากาศ	8
2.4 ลักษณะทางปฐพีวิทยา	8
2.5 ลักษณะทางสังคม	8
2.6 ทรัพยากรป่าไม้	9
2.7 ทรัพยากรสัตว์ป่า	9
บทที่ 3 วิธีการศึกษา	
3.1. ขอบเขตการดำเนินงาน	10
1. การศึกษาโครงสร้างป่าและองค์ประกอบพรรณพืช	10
2. การศึกษาความหลากหลายของสัตว์ป่า	12

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการศึกษา	
1. บทนำ	16
2. ความหลากหลายพรรณพืชป่า	17
3. ความหลากหลายสัตว์ป่า	23
บทที่ 5 สรุป	
5.1 ความหลากหลายทางชีวภาพพรรณพืช (Plant diversity)	30
5.2 ความหลากหลายทางชีวภาพสัตว์ป่า (Wildlife diversity)	30
5.3 คุณค่าเพื่อการอนุรักษ์อย่างสูง (High conservation value, HCV)	31
เอกสารอ้างอิง	32
คณะจัดทำ	61

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินในสวนป่าองค์พระ, สวนป่าด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี และสวนป่าองคต จังหวัดกาญจนบุรี	7
ภาพที่ 2 ลักษณะของแปลงตัวอย่างเก็บข้อมูลโครงสร้างและองค์ประกอบพรรณพืช	11
ภาพที่ 3 ลักษณะพื้นที่ศึกษาที่เป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ สวนป่าองค์พระ จังหวัดสุพรรณบุรี	16
ภาพที่ 4 แผนที่แสดงจุดสำรวจ ในพื้นที่อนุรักษ์ สวนป่าองค์พระ จังหวัดสุพรรณบุรี	18
ภาพที่ 5 การสำรวจความหลากหลายสัตว์ป่าทั้ง 4 กลุ่ม ในพื้นที่สวนป่าองค์พระ, สวนป่าด่านช้าง และสวนป่าองคต	23
ภาพผนวก	
ภาพผนวกที่ 1 ชนิดพรรณไม้เด่นบางชนิดในพื้นที่สวนป่าองค์พระ	52
ภาพผนวกที่ 2 สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมบางชนิดที่พบในพื้นที่สวนป่าองค์พระ, สวนป่าด่านช้าง และสวนป่าองคต	54
ภาพผนวกที่ 3 นกบางชนิดที่สำรวจพบในพื้นที่สวนป่าองค์พระ, สวนป่าด่านช้าง และสวนป่าองคต	55
ภาพผนวกที่ 4 สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกบางชนิดที่สำรวจพบในพื้นที่สวนป่าองค์พระ, สวนป่าด่านช้าง และสวนป่าองคต	59
ภาพผนวกที่ 5 สัตว์เลื้อยคลานบางชนิดที่สำรวจพบในพื้นที่สวนป่าองค์พระ, สวนป่าด่านช้าง และสวนป่าองคต	60

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 แสดงจุดพิกัดเก็บตัวอย่างความหลากหลายทางชีวภาพ สวนป่าองค์พระ	17
ตารางที่ 2 สถานภาพ (status) ของพรรณพืชที่สำรวจพบในพื้นที่อนุรักษ์	19
ตารางที่ 3 แสดงจำนวนชนิดของทรัพยากรสัตว์ป่าในแต่ละประเภทพื้นที่อนุรักษ์สวนป่าองค์พระ, สวนป่าด่านช้าง และสวนป่าองคต	24
ตารางที่ 4 สถานภาพของสัตว์ป่าที่สำรวจพบในพื้นที่สวนป่าองค์พระ, สวนป่าด่านช้าง และสวนป่าองคต	26
ตารางผนวก	
ตารางผนวกที่ 1 รายชื่อพรรณไม้และค่าดัชนีความสำคัญ (importance value index, IVI) ในระดับไม้ต้น (Tree)	33
ตารางผนวกที่ 2 รายชื่อพรรณไม้และค่าดัชนีความสำคัญ (importance value index, IVI) ในระดับไม้หนุ่ม (Sapling)	35
ตารางผนวกที่ 3 รายชื่อพรรณไม้และค่าดัชนีความสำคัญ (importance value index, IVI) ในระดับกล้าไม้ (Seedling)	37
ตารางผนวกที่ 4 ชนิดสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่สำรวจพบบริเวณพื้นที่ป่าอนุรักษ์ สวนป่าองค์พระ, สวนป่าด่านช้าง และสวนป่าองคต	39
ตารางผนวกที่ 5 ชนิดนกที่สำรวจพบบริเวณพื้นที่ป่าอนุรักษ์สวนป่าองค์พระ, สวนป่าด่านช้าง และสวนป่าองคต	42
ตารางผนวกที่ 6 ชนิดสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกที่สำรวจพบบริเวณพื้นที่ป่าอนุรักษ์ สวนป่าองค์พระ, สวนป่าด่านช้าง และสวนป่าองคต	47
ตารางผนวกที่ 7 ชนิดสัตว์เลื้อยคลานที่สำรวจพบบริเวณพื้นที่ป่าอนุรักษ์สวนป่าองค์พระ, สวนป่าด่านช้าง และสวนป่าองคต	49

1. ประวัติองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้

ในอดีตประเทศไทยเคยได้ชื่อว่า มีป่าไม้อุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะในภาคเหนือเป็นแหล่งไม้สักอันมีค่าที่ดึงดูดให้คนมาตัดไม้ออกมาใช้สอยและจำหน่ายกันอย่างแพร่หลายทั้งในและต่างประเทศ เดิมนั้นสัมปทานการทำไม้และการแปรรูปไม้ล้วนตกอยู่ในมือของชาวต่างชาติแทบทั้งสิ้น จนมาถึง ปี พ.ศ.2455 สมัยที่ Mr. W.F. Lloyd เป็นเจ้ากรมป่าไม้ ได้พิจารณาเห็นว่ารัฐบาลไทยควรจะทำไม้สักออกจากป่าและทำการค้าไม้สักเองบ้างเพื่อให้พนักงานได้มีความรู้ความชำนาญ ด้านการทำไม้ จะได้ตรวจตราและควบคุมการทำไม้ของเอกชนได้ ขณะเดียวกันก็ยังเป็นการช่วยรักษาระดับราคาไม้ในตลาดไม่ให้ผันแปรไปตามความพอใจของพ่อค้ารายใหญ่ อีกทั้งยังทำให้หน่วยงานราชการได้รับความสะดวกจากการซื้อขายในระหว่างราชการด้วยกันเองในราคาที่เป็นธรรมและได้ไม้คุณภาพดี ด้วยดำรินี้กรมป่าไม้จึงได้เริ่มทำไม้สักเองที่ป่าแม่แฮด จังหวัดแพร่ และล่องลงมาขายที่ปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ จากนั้นได้ขยายการทำไม้ในป่าอื่นๆ เพิ่มเติมตามกำลังของเจ้าหน้าที่ ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองแผ่นดินเมื่อปี พ.ศ. 2475 กระทรวงเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นต้นสังกัดของกรมป่าไม้ในขณะนั้น ได้มีพระราชกฤษฎีกาการจัดระเบียบราชการในกระทรวงเศรษฐกิจ พ.ศ. 2476 กำหนดให้ตั้งกองทำไม้ ขึ้นเป็นราชการส่วนกลาง สังกัดกรมป่าไม้ เพื่อทำไม้สักออกจำหน่ายเป็นรัฐพาณิชย์โดยตรง ซึ่งในระยะแรกของการดำเนินงานประสบปัญหาการขาดแคลนทุนทรัพย์ที่จะนำมาใช้จ่ายในด้านต่าง ๆ รวมถึงเงินเดือนของพนักงาน เนื่องจากกระทรวงการคลังได้ตัดเงินงบประมาณของกองทำไม้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2490 เป็นต้นมา ดังนั้นจึงมีทรัพย์สินที่รับมาจากกองทำไม้เดิมพร้อมกับการทำสัมปทานการทำไม้สักตลอดจนไม้ซุงสักที่มีทั้งหมดในขณะนั้น

ต่อมาคณะรัฐมนตรีในขณะนั้นจึงมีมติให้ยุบกองทำไม้และจัดตั้งองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ขึ้นแทนเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2490 โดยให้เป็นส่วนงานในสังกัดกรมป่าไม้ มีภารกิจหลักด้านการทำไม้ ขณะเดียวกันก็ให้รับเอางานแปรรูปไม้ของโรงเลื่อยจักร และงานเก็บหาของป่าบางชนิดซึ่งอยู่ในความควบคุมของกรมป่าไม้ขณะนั้นมาดำเนินการด้วย ผู้บริหารและพนักงานในยุคบุกเบิกของสมัยนั้นก็ได้พยายามชวนขอความร่วมมือกันทำงานจนองค์กรค่อยๆ ตั้งตัวได้ในที่สุดและมั่นคงขึ้น ประจวบกับเป็นช่วงจังหวะที่สัมปทานป่าไม้ของบริษัทต่างชาติในป่าต่างๆ ล้วนอายุลง และรัฐบาลมีนโยบายจะทำป่าไม้สักเองให้มากยิ่งขึ้น จึงเห็นสมควรที่จะยกองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ขึ้นเป็นนิติบุคคล เพื่อให้มีอำนาจหน้าที่ที่กว้างขวาง ดำเนินการได้โดยเอกเทศ มีความคล่องตัวในการทำงานได้สะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้จึงมีสถานะเป็นนิติบุคคลตั้งแต่นั้นมา (รายงานประจำปี 2555)

1.1 วัตถุประสงค์การจัดตั้งองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้

องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (อ.อ.ป.) เดิมเป็นส่วนงานในสังกัดกรมป่าไม้โดยจัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2490 โดยมีภารกิจหลักการทำไม้ ซึ่งในเวลาต่อมารัฐบาลมีนโยบายจะทำป่าไม้สักให้มากยิ่งขึ้น และยกสถานะองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เป็นนิติบุคคล จึงได้ตราพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เป็นรัฐวิสาหกิจให้ขึ้นตรงกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2499 โดยพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ พ.ศ. 2499 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2517, พ.ศ. 2533 และพ.ศ. 2542 ต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกา จัดตั้งองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (ฉบับที่ 5) วันที่ 27 สิงหาคม พ.ศ.2546 ให้โอนองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ไปเป็นรัฐวิสาหกิจ สังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง มี 6 ประการ ดังนี้คือ

- 1) อำนวยบริการแก่รัฐและประชาชนในการอุตสาหกรรมป่าไม้
- 2) ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับอุตสาหกรรมป่าไม้ เช่น เกี่ยวกับการทำไม้และเก็บหาของป่า แปรรูปไม้อัดไม้ อัดน้ำยาไม้ และประดิษฐ์ หรือผลิตวัตถุหรือสิ่งของจากไม้ และของป่า และธุรกิจที่ต่อเนื่องคล้ายคลึงกัน รวมทั้งอุตสาหกรรมอื่นใดที่เกี่ยวข้องด้วยไม้หรือของป่า
- 3) ปลูกสร้างสวนป่า คุ้มครองรักษาไม้ และบุงบุงป่าไม้เพื่อประโยชน์แก่การป่าไม้ ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินการเองหรือเป็นการดำเนินการเพื่อช่วยเหลือรัฐ
- 4) วิจัย ค้นคว้า และทดลองเกี่ยวกับผลผลิต และผลิตภัณฑ์ในด้านอุตสาหกรรมป่าไม้
- 5) ดำเนินกิจการเกี่ยวกับการเผยแพร่ความรู้ การปลูกฝังทัศนคติ และความสำนึกในการคุ้มครองดูแลรักษาบุงบุง และพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ รวมทั้งการจัดหาที่พัก การอำนวยความสะดวก หรือการให้บริการในกิจการที่เกี่ยวกับการพัฒนาหรือกิจการอื่นใด เพื่อประโยชน์แก่การดำเนินการดังกล่าว
- 6) ดำเนินธุรกิจ หรือกิจการอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือเพื่อประโยชน์แก่กิจการขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (อ.อ.ป.)

2. การจัดทำกรรับรองการจัดการป่าไม้

องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (อ.อ.ป.) เป็นรัฐวิสาหกิจ สังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ ปลูกสร้างสวนป่า คุ้มครองรักษาป่าไม้ และบุงบุงป่าไม้เพื่อประโยชน์แก่การป่าไม้ ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินการเองหรือเป็นการดำเนินการเพื่อช่วยเหลือรัฐ โดยได้กำหนดพันธกิจด้านธุรกิจ ประกอบด้วย การพัฒนาที่ดินสวนป่า โดยอนุรักษ์และพัฒนาให้เป็นสวนป่าเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เพื่อให้ภาคการป่าไม้ (Forestry Sector) เป็นรากฐานการผลิตและบริการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจภาคเอกชน ชุมชนท้องถิ่นอย่างครบวงจร เพื่อตอบสนองความต้องการใช้ไม้ของประเทศอย่างพอเพียงและยั่งยืน ส่งเสริมและสนับสนุนธุรกิจอุตสาหกรรมไม้ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และธุรกิจบริการที่มีป่าไม้เป็นพื้นฐานให้ประชาชนได้รับบริการที่ได้มาตรฐาน มีการจัดการด้านการตลาดอย่างครบวงจร พัฒนาระบบและสร้างกลไกการตลาดไม้เศรษฐกิจอย่างเป็นธรรม เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้ลงทุนปลูกไม้เศรษฐกิจ สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับการปลูกและใช้ประโยชน์ไม้เศรษฐกิจ เพื่อให้การปลูกไม้เศรษฐกิจได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่าและยั่งยืน และพันธกิจด้านบริการสังคม ประกอบด้วย การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นโดยใช้สวนป่าเป็นฐานในการดำเนินงานช่วยเหลือสร้างงานสร้างอาชีพให้แก่เกษตรกรรอบเขตสวนป่าตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยประชาชนมีส่วนร่วม

ปัจจุบันทั่วโลกให้ความสำคัญตระหนักกับปริมาณป่าไม้ที่ลดลง รวมทั้งมีการใช้ไม้และส่วนประกอบอื่นๆ จากต้นไม้ ผลิตภัณฑ์และวัสดุที่มาจากป่า ได้มาจากการดำเนินการที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายและสิทธิต่างๆ อีกทั้งยังไม่มีการจัดการที่ถูกต้องเพื่อให้มีปริมาณไม้ที่พอใช้ และสามารถส่งเสริมการอนุรักษ์ไปพร้อมกัน (บุศราวัลย์, 2551) กลุ่มองค์กรเอกชนจากทั่วโลก อาทิ กลุ่มอนุรักษ์ป่าไม้และสิ่งแวดล้อม ผู้ค้าไม้ ผู้ผลิตสินค้าไม้ กลุ่มชนพื้นเมือง และองค์กรผู้ให้การรับรองไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ จึงจัดตั้งองค์กร FSC หรือ Forest Stewardship Council ขึ้นในปี พ.ศ. 2536 เพื่อกำหนดมาตรฐานระบบการให้การรับรองด้านการจัดการป่าไม้ และผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบของไม้หรือผลิตภัณฑ์อื่นๆ ที่ได้จากป่า โดยให้ความสำคัญทั้งด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม ทั้งนี้จะมีการประทับเครื่องหมาย FSC เป็นสัญลักษณ์หรือใบรับรองสำหรับผลิตภัณฑ์หรือป่าไม้ที่มีใบรับรองหรือมีโลโก้ FSC นั้น สามารถรับประกันได้ว่าเป็นไม้ และผลิตภัณฑ์ที่ใช้ไม้จากป่าธรรมชาติ หรือแปลงปลูกป่าที่มีการจัดการป่าอย่างถูกต้องตามหลักการที่เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ มิได้มาจากการทำลายป่าธรรมชาติ ในส่วนของการรับรองป่าไม้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มแรก คือ การรับรองการจัดการป่าไม้ (Forest Management Certificate) การดำเนินการดังกล่าวเหมาะสมสำหรับผู้ประกอบการที่ดำเนินการในเรื่องป่าไม้ สวนป่า ทรัพยากรป่าไม้ ป่าธรรมชาติ และกลุ่มที่สองคือ Chain of Custody Certificate หรือ COC เป็นการควบคุมการเคลื่อนย้ายไม้จากสวนป่าไปยังจุดหมายปลายทางสุดท้ายที่ไม้ไปอยู่จนถึงมือผู้ซื้อในตลาดไม้โลก ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความยั่งยืนตลอดเส้นทางดังกล่าว ซึ่งเหมาะสำหรับผู้ประกอบการที่ใช้ผลิตภัณฑ์จากไม้ เช่น ผู้ผลิตเฟอร์นิเจอร์ โรงพิมพ์ อุตสาหกรรมเยื่อกระดาษ และอุตสาหกรรมเกี่ยวกับไม้ เป็นต้น

ปัจจุบันพื้นที่ป่าที่ได้รับการรับรองจาก FSC เพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากการที่ทั่วโลกต่างให้ความสนใจในการจัดการป่าไม้ให้เป็นไปตามมาตรฐานที่ FSC กำหนด รวมทั้งประเทศไทยด้วยเช่นกัน การได้รับการรับรองจาก FSC เป็นการสร้างโอกาสทางการค้าและการส่งออกผลผลิตไม้และสินค้าที่ทำจากไม้ไปยังประเทศต่างๆ ที่มีข้อกำหนดและกรอบที่สำคัญเกี่ยวกับการรับรองพื้นที่ปลูกป่า (Forest Certification) ยิ่งไปกว่านั้นยังเป็นเครื่องมือและหลักประกันด้านการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน สร้างรายได้ให้ชุมชนชาวชนบท รักษาสภาพแวดล้อมให้กับองค์กรได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ การจัดการป่าไม้ตามแนวทาง FSC ยังช่วยส่งเสริมในด้านการเพิ่มพูนความหลากหลายทางชีวภาพ ความหลากหลายในชั้นอายุของต้นไม้ ก่อให้เกิดการอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้ และช่วยลดผลกระทบต่อบริเวณป่าธรรมชาติที่อยู่ใกล้เคียงได้ในระดับหนึ่ง

เพื่อให้การดำเนินงานขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (ออป.) บรรลุตามวัตถุประสงค์และพันธกิจที่ตั้งไว้ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ จึงได้มีการดำเนินกิจกรรมและโครงการต่างๆ มาอย่างต่อเนื่อง และการดำเนินการที่นับว่ามีความสำคัญประการหนึ่ง ก็คือ การจัดทำระบบการจัดการสวนป่าอย่างยั่งยืน เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานของ Forest Stewardship Council (FSC) ซึ่งมีหลักเกณฑ์ และดัชนีชี้วัดที่ทางองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ต้องดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนดของ FSC อยู่หลายประการ ซึ่งการกันพื้นที่ของสวนป่าไว้ประมาณร้อยละ 10 ของพื้นที่สวนป่า นับว่าเป็นหนึ่งในกฎเกณฑ์สำคัญ เพื่อคงพื้นที่ดังกล่าวไว้สำหรับการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ (biodiversity) ทั้งพืชพรรณและสัตว์ป่าของภูมิภาคให้ดำรงอยู่ในสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติต่อไปได้อย่างสมดุลกับการดำเนินกิจการการทำไม้

ดังนั้น การสำรวจ และรวบรวมข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพภายในพื้นที่อนุรักษ์ไว้ของแต่ละสวนป่าจึงมีความสำคัญ และมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการเพื่อให้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการจัดการสวนป่าอย่างยั่งยืนตามหลักเกณฑ์ของ FSC ในปีงบประมาณ 2567 เพื่อให้ดำเนินการสำรวจและ

รวบรวมข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่สวนป่าภายใต้การดูแลขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ต่อไป

2.1 วัตถุประสงค์

1. เพื่อรวบรวม และสำรวจข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพพืชพรรณและสัตว์ป่าในพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพของสวนป่า

2.2 เป้าหมาย

เพื่อการรวบรวม และสำรวจข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพพืชพรรณและสัตว์ป่าในพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพของสวนป่า และจัดทำรายงานผลการสำรวจความหลากหลายทางชีวภาพพืชพรรณและสัตว์ป่า ภายในพื้นที่อนุรักษ์ของสวนป่าเป้าหมายโครงการฯ โดยการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ ออป. และชุมชนท้องถิ่น อันเป็นการสนับสนุนการดำเนินงานของ ออป. ในการวางแผนการบริหารจัดการด้านการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและพัฒนาระบบใช้ประโยชน์โดยชุมชนบนฐานความหลากหลายของทรัพยากรในท้องถิ่น เป็นแหล่งศึกษาทางธรรมชาติเพื่อให้เกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าความสำคัญของทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ ตลอดจนเพื่อเป็นการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานสำหรับการจัดการสวนป่าอย่างยั่งยืนตามหลักเกณฑ์ของ FSC

2.3. พื้นที่ดำเนินการ

สวนป่าองค์พระ สังกัดองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เขตบ้านโป่ง องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคกลาง องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ มีพื้นที่รับผิดชอบทั้งหมด 3 สวนย่อย คือ สวนป่าองค์พระ สวนป่าองค์คต และสวนป่าด่านช้าง พื้นที่ทั้งหมด 9,601.02 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี และอำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งได้มีการปลูกสร้างสวนป่าไม้สัก ไม้ยูคาลิปตัส และยางพารา และมีการตัดไม้ยูคาลิปตัส เพื่อการใช้ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจบ้างแล้ว พื้นที่ทั่วไปมีความลาดชันปานกลางถึงมาก ดินมีความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง ป่าธรรมชาติที่พบคือป่าผสมผลัดใบ (mixed deciduous forest) ชุมชนรอบสวนป่าประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ไร่อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพด อื่น ๆ บางส่วนทำงานร่วมกับสวนป่า

2.4. ขอบเขตการดำเนินงาน

1. รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิด้านความหลากหลายทางชีวภาพของพื้นที่เป้าหมายเพื่อจำแนกทางอนุกรมวิธาน และนิเวศวิทยา รวมถึงวิเคราะห์สถานภาพของสิ่งมีชีวิต โดยเน้นชนิดพันธุ์หายาก ใกล้สูญพันธุ์ ชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่น และชนิดพันธุ์ต่างถิ่น (หากมีการรายงานหรือสำรวจพบ) รวมถึงสำรวจข้อมูลภาคสนามเพิ่มเติมในพื้นที่ที่ไม่ปรากฏการรายงานความหลากหลายทางชีวภาพพรรณพืชและสัตว์ป่า

2. ระบุพื้นที่ที่สำคัญของชนิดพันธุ์พืชและสัตว์ที่ใกล้สูญพันธุ์ ชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่น ชนิดพันธุ์ต่างถิ่น (หากมีการรายงานหรือสำรวจพบ) และชนิดพันธุ์ที่มีการรายงานการพบใหม่

3. ขั้นตอนการศึกษาภาคสนาม จะแบ่งวิธีการสำรวจความหลากหลายทางชีวภาพออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) ความหลากหลายของพรรณพืช และ 2) ความหลากหลายของสัตว์ป่า

2.1 สวนป่าองค์พระ, สวนป่าด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี และสวนป่าองคต จังหวัดกาญจนบุรี

มีพื้นที่ดูแลทั้งหมดสวนป่า จำนวน 3 สวนป่า ประกอบด้วย

1. สวนป่าองค์พระ จังหวัดสุพรรณบุรี สวนป่าโครงการที่ 2 เริ่มดำเนินการปลูกสร้างสวนป่า เมื่อปี 2522 มีพื้นที่รับผิดชอบทั้งหมด 6,174 ไร่ โดยแบ่งเป็น พื้นที่

2. สวนป่าด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี สวนป่าโครงการที่ 4 เริ่มดำเนินการปลูกสร้างสวนป่า เมื่อปี 2525 ตามเงื่อนไขสัมปทานทำไม้ โดยรับมอบจากกรมป่าไม้ตามเงื่อนไขสัมปทาน ที่พ้นอายุการบำรุงรักษา (6 ปี) ไปแล้ว ของ บริษัท สุพรรณบุรีทำไม้ จำกัด เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2533 มีพื้นที่รับผิดชอบทั้งหมด 1,412.02 ไร่

3. สวนป่าองคต จังหวัดกาญจนบุรี สวนป่าโครงการที่ 2 เริ่มดำเนินการปลูกสร้างสวนป่า เมื่อปี 2527 รับมอบตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2535 โดยให้องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ดูแลรักษาและใช้ประโยชน์สวนป่าที่ปลูกตามเงื่อนไขสัมปทานทำไม้ขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เอง และไม่ได้อยู่ในเขตอนุรักษ์ โดยรับมอบจากกรมป่าไม้ เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2535 มีพื้นที่รับผิดชอบทั้งหมด 2,015 ไร่

รวมพื้นที่ทั้งหมดที่อยู่ในการดูแลของ สวนป่าองค์พระ มีพื้นที่รับผิดชอบทั้งหมด 9,601.02 ไร่ (ภาพที่ 1)

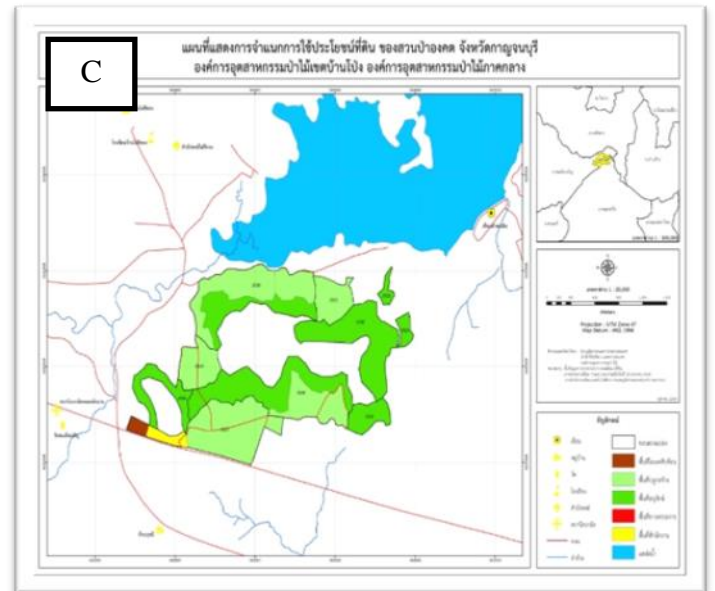
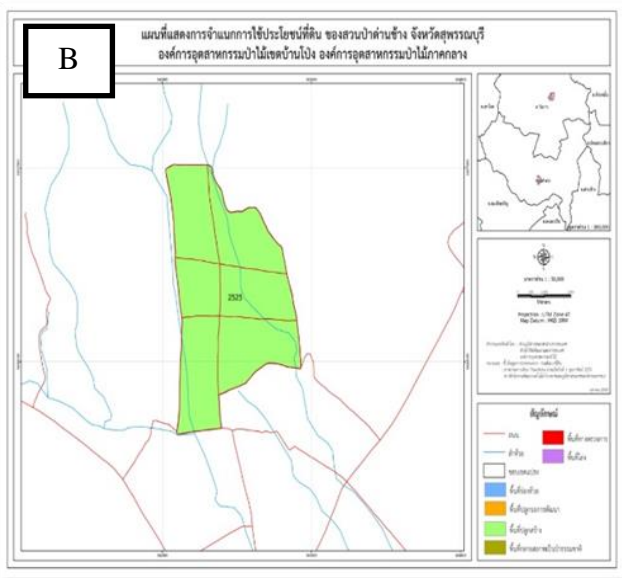
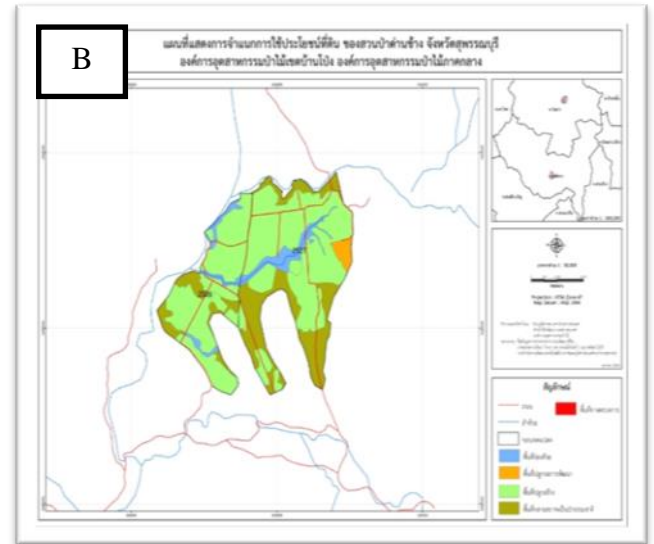
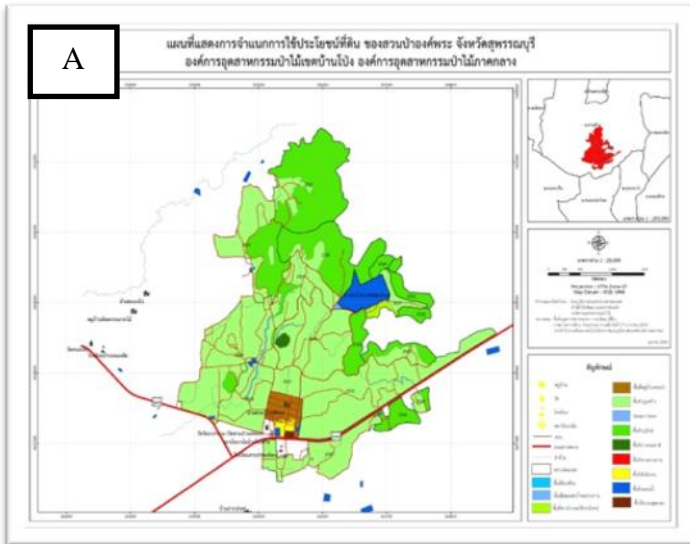
อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดต่อกับ เขาม่วงเต่า และห้วยลำตะเพิน

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ เขิงเขาพระเจดีย์ และเขิงเขาห้วยพลู

ทิศใต้ ติดต่อกับ ห้วยลำตะเพิน

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ แนวเขตป่าสงวนแห่งชาติองค์พระ – พระกำ – เขาห้วยพลู

ภาพที่ 1 แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินในสวนป่า (A) = สวนป่าองค์พระ (B) = สวนป่าด่านช้าง (C) = สวนป่าองค์พระ

2.2 ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่เป็นที่ราบ สลับเนินเขา ป่าเดิมเป็นป่าเบญจพรรณหรือป่าผสมผลัดใบ (Mixed-Deciduous Forest) และเต็งรังบางส่วน (Dry-Dipterocarp Forest) มีเส้นทางตรวจการณ์ของสวนป่าเป็นทางลูกรัง มีไม้ไผ่กอขนาดเล็ก-กลาง-ใหญ่ ขึ้นปะปนเกือบทั่วพื้นที่ มีไม้ธรรมชาติ ลูกไม้ และไม้พื้นล่างขึ้นปะปน บางส่วนมีเถาวัลย์ขนาดใหญ่เลื้อยพันลำต้น

- ความสูงจากระดับน้ำทะเล 200-400 เมตร
- ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 700-900 มม.

2.3 ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศที่สวนป่าองค์พระ จะปรากฏฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาวอย่างชัดเจน

- ฤดูร้อน อยู่ระหว่างเดือน ก.พ. - พ.ค. อากาศร้อนและอากาศแล้งจัด
- ฤดูฝน อยู่ระหว่างเดือน มิ.ย. - ต.ค. อากาศหนาวเย็น ลมแรง และมีหมอกในช่วงเช้า
- ฤดูหนาว อยู่ระหว่างเดือน พ.ย. - ม.ค. อาจมีฝนตกและหมอกปกคลุม

2.4 ลักษณะทางปฐพีวิทยา

สภาพดินส่วนใหญ่เป็น ดินร่วนปนเหนียวเป็นดินชุดปากช่อง มีสีน้ำตาลแดง มีหินปูนบางแห่ง สภาพความเป็นกรด - ด่างปานกลาง ระหว่าง 5 - 6.5

2.5 ลักษณะทางสังคม

วัดรัตนวาราม (สวนป่าปรักประดู่) สร้างเมื่อปี 2523 ตั้งอยู่ที่ 13 มีพระสงฆ์ จำพรรษา จำนวน 5 รูป โดยมี พระอาจารย์วิชัย ประภาโส เป็นเจ้าอาวาส

โรงเรียนสวนป่าองค์พระ สร้างเมื่อปี 2524 วัตถุประสงค์ เพื่อให้ลูกหลานสมาชิกหมู่บ้านป่าไม้ได้ศึกษาเล่าเรียน เนื่องจากการเดินทางไปศึกษาเล่าเรียนที่โรงเรียนอื่นมีความยากลำบากสวนป่าองค์พระ จึงได้จัดสร้างโรงเรียนสวนป่าองค์พระ ปัจจุบันเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีนักเรียน จำนวน 85 คน อาจารย์ จำนวน 7 ท่าน โดยมีนายอุดมศักดิ์ สมบัติหอม เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนสวนป่าองค์พระ

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บ้านโป่งค่าง สร้างเมื่อปี 2541 โดยมี ผอ.ณรงค์ ชุนพิทักษ์ เป็นผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บ้านโป่งค่าง

2.6 ทรัพยากรป่าไม้

สังคมพืชบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงกับสวนป่า ส่วนใหญ่เป็นป่าผสมผลัดใบ และป่าเต็งรัง มีพรรณไม้ตามธรรมชาติที่สำคัญได้แก่ รกฟ้า (*Terminalia alata*) ชี้อ้าย (*Terminalia triptera*) แดง (*Xylocarpa var. kerrii*) จิวป่า (*Bombax insigne*) ขะเจี๊ยะ (*Millettia leucantha*) ทิ้งท่อน (*Albizia procera*) อินทนิลบก (*Lagerstroemia macrocarpa*) ฝ้ายเสี้ยน (*Vitex canescens*) ตีนนก (*Vitex pinnata*) เปล้า (*Croton sp.*) กระจมอบ (*Gardenia obtusifolia*) และหนามเค็ด (*Catunaregam tomentosa*) เป็นต้น

2.7 ทรัพยากรสัตว์ป่า

สำหรับสัตว์ป่าภายในป่าธรรมชาติที่มีรายงานการสำรวจ พบว่า จำนวนชนิดสัตว์ป่าในกลุ่มนกพบเป็นจำนวนมากกว่ากลุ่มสัตว์ป่าอื่น ๆ และส่วนใหญ่เป็นชนิดสัตว์ป่าที่พบได้ทั่วไป เช่น สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่พบได้แก่ กระรอก และ กระแต เป็นต้น สัตว์เลื้อยคลาน ที่พบได้แก่ แย้ กิ้งก่าหัวสีฟ้า ตุ๊กแกบ้าน และงูชนิดต่าง ๆ เป็นต้น สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ ที่พบได้แก่ กบนา กบหนอง อึ่งอ่างบ้าน และคางคกบ้าน เป็นต้น ส่วน นก ที่พบได้แก่ ไก่ป่า นกกางเขนดง นกแซงแซว นกปรอด นกกระปูด และนกเขา เป็นต้น

3.1. ขอบเขตการดำเนินงาน

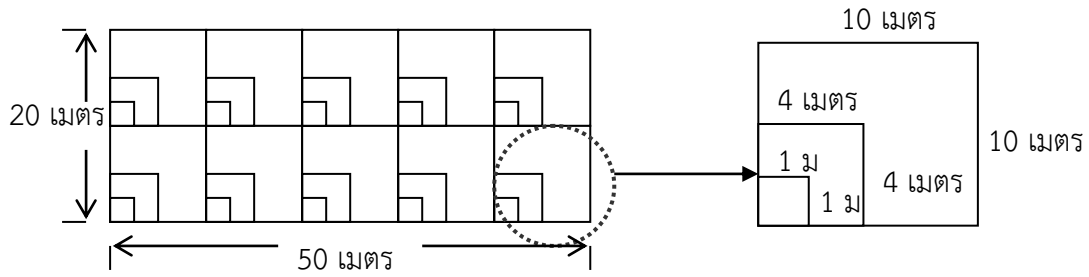
1. รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิด้านความหลากหลายทางชีวภาพของพื้นที่เป้าหมายเพื่อจำแนกทางอนุกรมวิธาน และนิเวศวิทยา รวมถึงวิเคราะห์สถานภาพของสิ่งมีชีวิต โดยเน้นชนิดพันธุ์หายาก ใกล้สูญพันธุ์ ชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่น และชนิดพันธุ์ต่างถิ่น (หากมีการรายงานหรือสำรวจพบ) รวมถึงสำรวจข้อมูลภาคสนามเพิ่มเติมในพื้นที่ที่ไม่ปรากฏการรายงานความหลากหลายทางชีวภาพพรรณพืชและสัตว์ป่า

2. ระบุพื้นที่ที่สำคัญของชนิดพันธุ์พืชและสัตว์ที่ใกล้สูญพันธุ์ ชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่น ชนิดพันธุ์ต่างถิ่น (หากมีการรายงานหรือสำรวจพบ) และชนิดพันธุ์ที่มีการรายงานการพบใหม่

ขั้นตอนการศึกษาภาคสนาม จะแบ่งวิธีการสำรวจความหลากหลายทางชีวภาพออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. การศึกษาโครงสร้างป่าและองค์ประกอบพรรณพืช

1) คัดเลือกพื้นที่ตัวอย่างในบริเวณพื้นที่ที่กันไว้สำหรับเป็นพื้นที่อนุรักษ์ของสวนป่า เพื่อเป็นตัวแทนการศึกษาโครงสร้างและองค์ประกอบพรรณพืชภายในป่า และนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการเปรียบเทียบองค์ประกอบชนิดพันธุ์พืชในป่าธรรมชาติบริเวณใกล้เคียง ว่าภายในพื้นที่ป่าอนุรักษ์นั้นมีการสืบต่อพันธุ์ตามธรรมชาติ (natural regeneration) ของชนิดพันธุ์พืชดั้งเดิม (native species) มากน้อยเพียงใด ในที่นี้จะใช้การสุ่มแบบเจาะจง (purposive random sampling) บริเวณที่ถือว่าเป็นหมุ่ไม้ที่เป็นตัวแทนที่ดีของพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ด้วยวิธีการวางแปลงตัวอย่างชั่วคราว (temporary plot) ขนาด 20 เมตร x 50 เมตร (จำนวนอย่างน้อย 3 แปลงต่อหนึ่งพื้นที่) โดยแบ่งเป็นแปลงย่อยขนาด 10 เมตร x 10 เมตร, 4 เมตร x 4 เมตร และ 1 เมตร x 1 เมตร จำนวนอย่างละ 10 แปลง เพื่อใช้ในการสำรวจ 1) ไม้ใหญ่ (tree) คือไม้ที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางเพียงอก 1.30 เมตร (Diameter at breast height, DBH) มากกว่า 4.5 cm 2) ไม้รุ่น (sapling) คือไม้ที่มีขนาด DBH น้อยกว่า 4.5 cm แต่สูงเกิน 1.3 m และ 3) กล้าไม้ (seedling) คือไม้ที่มีความสูงน้อยกว่า 1.30 เมตร ตามลำดับ (ภาพที่ 3.1) สำหรับพรรณไม้ที่ไม่สามารถทำการจำแนกชนิดได้ในภาคสนามจะใช้วิธีเก็บตัวอย่าง (Specimens) จำนวนชนิดละ 5 ตัวอย่าง เพื่อนำมาจำแนกและเปรียบเทียบกับชนิดพรรณไม้ ในหอพรรณไม้ ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชต่อไป

ภาพที่ 2 ลักษณะของแปลงตัวอย่างเก็บข้อมูลโครงสร้างและองค์ประกอบพรรณพืช

2) เก็บข้อมูลโครงสร้างด้านตั้ง (profile diagram) และการปกคลุมของเรือนยอด (crown cover diagram) โดยวางแปลงตัวอย่างขนาด 10 x 50 เมตร ที่เป็นตัวแทนที่ดีภายในสังคมพืช

3) ทำการประเมินค่าดัชนีความสำคัญของพรรณพืช (Importance Value Index, IVI) ของพืชแต่ละชนิดในสังคม เพื่อการวิเคราะห์หาชนิดพรรณไม้เด่นที่สามารถนำมาใช้เป็นตัวดัชนีชี้วัด (Indicator) ของแต่ละชนิดป่าได้ พร้อมทั้งทำการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความหลากหลายทางชีวภาพของป่า ในที่นี้ใช้ค่าดัชนีความหลากหลายของ Shannon-Wiener Index สำหรับการวิเคราะห์และเปรียบเทียบความหลากหลายระหว่างระบบนิเวศป่าไม้

4) การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย การวิเคราะห์ค่าต่างๆ ดังนี้ (ดอกรัก และอุทิศ, 2552)

- ความหนาแน่น (Density, D) คือจำนวนต้นไม้อันทั้งหมดของชนิดพันธุ์ที่กำหนดที่ปรากฏในแปลงตัวอย่างต่อหน่วยพื้นที่ที่ทำการสำรวจ

$$D = \frac{\text{จำนวนต้นทั้งหมดของชนิดพันธุ์ไม้ที่กำหนดที่ปรากฏในตัวอย่าง}}{\text{หน่วยพื้นที่ทั้งหมดของแปลงตัวอย่างที่สำรวจ}}$$

- ความถี่ (Frequency, F) หมายถึง อัตราร้อยละของจำนวนแปลงตัวอย่างที่ปรากฏพันธุ์ไม้ชนิดนั้นต่อจำนวนแปลงที่ทำการสำรวจ

$$F = \frac{\text{จำนวนแปลงตัวอย่างที่ชนิดไม้นั้นปรากฏ}}{\text{จำนวนแปลงตัวอย่างทั้งหมดที่สำรวจ}} \times 100$$

- ความเด่น (Dominance, Do) ในที่นี้ใช้ความเด่นด้านพื้นที่หน้าตัด (Basal Area, BA) ของลำต้นไม้ที่ได้จากการวัดที่ระดับความสูง 1.30 เมตร จากพื้นดินต่อพื้นที่ที่ทำการสำรวจ

$$Do = \frac{\text{พื้นที่หน้าตัดของต้นไม้ทั้งหมด}}{\text{พื้นที่ที่ทำการสำรวจ}} \times 100$$

- ค่าความถี่สัมพัทธ์ของชนิดไม้ (Relative Frequency, RF) คือสัดส่วนของความถี่ของชนิดไม้ที่ต้องการต่อค่าความถี่ทั้งหมดของไม้ทุกชนิดในสังคม

$$RF_A = \frac{\text{(ความถี่ของชนิดไม้ A)}}{\text{ความถี่ของไม้ทุกชนิดในสังคม}} \times 100$$

● ค่าความหนาแน่นสัมพัทธ์ชนิดไม้ (Relative Density, RD) คือ สัดส่วนของความหนาแน่นของชนิดไม้ที่ต้องการต่อค่าความหนาแน่นทั้งหมดของไม้ทุกชนิดในสังคม

$$RD_A = \frac{\text{(ความหนาแน่นของชนิดไม้ A)}}{\text{ความหนาแน่นของไม้ทุกชนิดในสังคม}} \times 100$$

● ค่าความความเด่นของชนิดไม้ (Relative Dominance, RD) คือ ค่าสัดส่วนของความเด่นของชนิดไม้ที่ต้องการต่อค่าความเด่นทั้งหมดของไม้ทุกชนิดในสังคม

$$RDo_A = \frac{\text{(ความเด่นของชนิดไม้ A)}}{\text{ความเด่นของไม้ทุกชนิดในสังคม}} \times 100$$

● ค่าดัชนีความสำคัญของชนิดไม้ (Importance Value Index, IVI) คือ ผลรวมของค่าความสัมพัทธ์ต่างๆ ของชนิดพันธุ์ไม้ในสังคม ซึ่งหาได้จากสูตร

$$IVI_A = RF_A + RD_A + RDo_A$$

2. การศึกษาความหลากหลายของสัตว์ป่า

จำแนกสัตว์ที่มีกระดูกสันหลังออกเป็น 4 กลุ่ม คือ สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม (mammals) นก (birds) สัตว์เลื้อยคลาน (reptiles) และสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก (amphibians) จากนั้นทำการวางแผนการสุ่มตัวอย่าง โดยเลือกวาง Base line และวางแผนแบบเป็นระบบ (systematic line plot system) โดยมีรายละเอียดการศึกษาแตกต่างกันตามกลุ่มของสัตว์ป่า ดังต่อไปนี้

1) การสำรวจและรวบรวมข้อมูลสัตว์ป่าและการศึกษาสภาพนิเวศวิทยาของพื้นที่โครงการมีแนวทางการศึกษา คือ

- การรวบรวมข้อมูล: การรวบรวมข้อมูลความหลากหลายชนิดของสัตว์ป่าในพื้นที่โครงการและใกล้เคียงจากรายงานและเอกสารที่ได้ดำเนินงานที่ผ่านมา

- สำรวจภาคสนาม จากนั้นทำการวางแผนการสุ่มตัวอย่าง โดยเลือกวาง Base Line และวางแผนแบบ Systematic Line Plot System โดยมีรายละเอียดการศึกษาแตกต่างกันตามกลุ่มของสัตว์ป่า ดังต่อไปนี้

ก. สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ใช้การสำรวจแบบ Tracks & Signs โดยใช้แปลงวงกลมรัศมี 2 เมตร แต่ละแปลงห่างกัน 20 เมตร เพื่อศึกษา จำแนกและนับร่องรอยของสัตว์ป่าที่ปรากฏในแปลง

ข. นก ใช้การสำรวจแบบ Point Count โดยการวางแผนตัวอย่างรูปวงกลม รัศมี 30 เมตร ห่างกันจุดละ 100 เมตร โดยแต่ละแปลงใช้เวลาประมาณ 10 นาที จำแนกชนิดและนับจำนวนตัวของนกที่พบทั้งหมด

ค. สัตว์เลื้อยคลานและสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก

- General Survey เป็นการสำรวจโดยใช้วิธีการเดินสำรวจตามพื้นที่ต่างๆ คาดว่าน่าจะมีสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกและสัตว์เลื้อยคลานอาศัยอยู่ อาทิ ไต่ขอนไม้ แอ่งน้ำขังต่างๆ ห่องน้ำ ไต่ก้อนหิน แม่น้ำ ลำคลองต่างๆ

- Stream Station เป็นการสำรวจในลำห้วยในเวลากลางคืน โดยการทำสถานีสำรวจ จุดบันทึกข้อมูลทางนิเวศวิทยา เช่น ความกว้างของลำธาร ความลึกของลำธาร ความเร็วของ

กระแสน้ำ ลักษณะลำธาร การปกคลุมของเรือนยอด พืชพรรณ ความชันของฝั่ง จากนั้นทำการสำรวจในเวลากลางคืนเพื่อสำรวจสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกตลอดจนสัตว์เลื้อยคลานบางกลุ่ม

- Quadrant Survey เป็นการสำรวจโดยใช้แปลงสำรวจขนาดความกว้าง 5x5 เมตร เพื่อสำรวจสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกกลุ่มที่อาศัยอยู่ห่างจากลำธาร หรืออาศัยอยู่บนบก และสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก มีวิธีการโดยทำขอบเขตแปลงขนาด 5x5 เมตรให้ชัดเจน จัดคนสำรวจให้อยู่ในแต่ละด้านของแปลงสี่เหลี่ยม อย่างน้อยข้างละ 1 คน ทำการคืบเศษใบไม้ กิ่งไม้ในบริเวณแปลงให้เห็นขอบเขตแปลงสำรวจที่โล่งเตียน จากนั้นทุกคนหันหน้าเข้าหาใจกลางแปลงสำรวจและทำการคืบหาสัตว์ที่ซ่อนอยู่ใต้ใบไม้แห้งขอนไม้ผุ ก้อนหิน หรืออยู่บนต้นไม้ การสำรวจในเวลากลางวัน

- การสังเกตโดยตรง (Direct Observation) สำหรับสัตว์ป่าบางกลุ่มที่มีถิ่นที่อยู่อาศัยเฉพาะตัว (Specific) ต้องอาศัยการเข้าไปในพื้นที่เป็นการเฉพาะ เพื่อเก็บข้อมูลจากการเห็นตัวสัตว์ป่าในพื้นที่ถิ่นอาศัยโดยตรงเช่น ค้างคาวที่อาศัยตามถ้ำ เสี่ยงผาและกวางผาที่อาศัยอยู่ตามหน้าผาสูงชัน รวมทั้งสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกที่อาศัยตามแหล่งน้ำ และบางครั้งต้องศึกษาโดยอาศัยจากหลักฐานอื่นๆ ประกอบ เช่น เสียงร้อง รอยตีน มูล ร่องรอย การลับเขา และรัง เป็นต้น รวมทั้งการส่องไฟหาเวลากลางคืน (Spotlight Count) เพื่อบันทึกชนิดของสัตว์ป่าและจำนวนโดยประมาณ

- การดักจับ (Trapping) โดยอาศัยกรงดัก (Life Trap) และตาข่าย (Mist Net) ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลสัตว์ป่าชนิดที่พบเห็นตัวได้ยาก มักหลบซ่อนตามพุ่มหญ้า พืช หรือ พุ่มไม้ต่าง ๆ ในโพรงไม้ ในถ้ำ หรือในรูดิน หรือสัตว์ป่าที่ออกหากินในตอนกลางคืนโดยการดักจับเป็นเมื่อบันทึกชนิดและข้อมูลต่าง ๆ แล้ว ก็ปล่อยคืนสู่ธรรมชาติดั้งเดิม

นอกจากนี้ การสำรวจโดยตรงจะใช้วิธีการสำรวจเส้นทางการสำรวจ (Roadside Count) โดยใช้แนวถนน หรือทางเดิน หรือเส้นทางที่กำหนดขึ้น ด้วยการเดินด้วยเท้าโดยจะทำการสำรวจให้ทั่วพื้นที่ให้มากที่สุดเท่าที่สามารถทำได้ อุปกรณ์ในการสำรวจในภาคสนามใช้ กล้องสองตา (Binocular) ขนาด 8 x 30 มม. และกล้องโทรทรรศน์ (Telescope) ขนาด 25 x 40 มม. การสำรวจพบสัตว์ป่าในการศึกษาค้นคว้านี้ ทุกครั้งจะต้องมีการบันทึกลักษณะทางนิเวศที่สัตว์ป่าแต่ละตัวที่ปรากฏอยู่ด้วยเช่น สถานที่พบ สภาพป่า และลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน เป็นต้น

- การสำรวจโดยอ้อมจากการสอบถาม (Indirect Inquiring Method) : ได้คัดเลือกเฉพาะราษฎรที่มีบ้านเรือนหรือมีที่ทำกินอยู่ใกล้พื้นที่สวนป่าหรือเข้ามาใช้ประโยชน์ที่ดิน ในพื้นที่สวนป่าที่มีความรู้เป็นอย่างดีทั้งชนิดสัตว์ป่าและช่วงเวลาสัตว์ป่าเข้ามาใช้ประโยชน์ในพื้นที่สวนป่า รวมทั้งการสอบถามเจ้าหน้าที่ โดยจะกระทำหลายครั้งเพื่อให้ได้ข้อมูลชนิดสัตว์ป่าที่ถูกต้องและความหลากหลายชนิดใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด ซึ่งใช้เป็นข้อมูลเสริมความหลากหลายชนิดของสัตว์ป่าที่ไม่พบจากการสำรวจโดยตรง เนื่องจากสัตว์ป่าบางชนิดมีความซุกซมน้อย ซุกซ่อนตัว ท่องเที่ยวหากินในเวลากลางคืนหรือเข้ามาใช้ประโยชน์ในพื้นที่โครงการเป็นบางฤดูกาล ทำให้การสำรวจโดยตรงซึ่งมีช่วงเวลาจำกัดไม่พบเห็นตัว นอกจากนี้การสอบถามจะครอบคลุมถึงการลักลอบล่าสัตว์ป่าและชนิดสัตว์ป่าที่นำมาบริโภค หรือใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันของราษฎรเพื่อประเมินสภาพปัญหาของสัตว์ป่าในช่วงเวลาที่ไม่มีการพัฒนาโครงการ

การวิเคราะห์ข้อมูล สามารถนำมาประเมินผลต่างๆ ได้ดังนี้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative)

ความหลากหลาย (Species Diversity) เป็นการแสดงชนิดของสัตว์ป่าที่ปรากฏทั้งจากการสำรวจโดยตรง และโดยทางอ้อม โดยเสนอในแต่ละกลุ่มของสัตว์ป่า โดยแต่ละกลุ่มจัดจำแนกตามหลักอนุกรมวิธานคือ อันดับ (Order) วงศ์ (Family) สกุล (Genus) และ ชนิด (Species)

ความชุกชุม (Abundance) เป็นการวิเคราะห์จากข้อมูลที่ปรากฏโดยจัดความชุกชุมออกเป็น 4 ระดับ คือ

- ชุกชุมมาก (Very Common, VC = 4) ได้แก่ชนิดที่พบตัว หรือร่องรอยมาก หรือโดยเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 25 ตัว ในระยะทาง 1 กิโลเมตร หรือพบทุกๆ เส้นทางที่มีการสำรวจ หรือพบทุกครั้งที่ทำการสำรวจ (3 ครั้ง)

- ชุกชุมปานกลาง (Common, C = 3) ได้แก่ชนิดที่พบตัว หรือร่องรอยปานกลาง หรือโดยเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 10 - 25 ตัว ในระยะทาง 1 กิโลเมตร หรือพบเกือบทุกเส้นทางที่มีการสำรวจ หรือพบ 2 ครั้งจากการสำรวจ 3 ครั้ง

- ชุกชุมน้อย (Rare, R = 2) ได้แก่ชนิดที่พบตัวหรือร่องรอยน้อย หรือจำนวนโดยเฉลี่ยน้อยกว่า 10 ตัว ในระยะทาง 1 กิโลเมตร หรือพบเพียงบางเส้นทางที่มีการสำรวจ หรือพบเพียง 1 ครั้งจากการสำรวจ 3 ครั้ง

- ชุกชุมน้อยมาก (Very Rare, VR = 1) ได้แก่ชนิดที่ไม่พบตัวหรือร่องรอยใด ๆ ขณะที่ทำการสำรวจ แต่ได้รับรายงานจากการสอบถาม หรือข้อมูลโดยทางอ้อม

สถานภาพ (Status)

สถานภาพของสัตว์ป่า พิจารณาสถานภาพของสัตว์ป่าของพื้นที่ศึกษา ได้จากการตรวจเอกสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้ทำการศึกษาและได้ทำการจัดสถานภาพไว้แล้ว ในที่นี้ได้นำมาพิจารณาประกอบอยู่ 4 หน่วยงาน ได้แก่ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2548 สหภาพนานาชาติเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ และอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์ ดังนี้

(1) การจัดสถานภาพตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 สำหรับการจัดสถานภาพตามพระราชบัญญัตินี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อการอนุรักษ์สัตว์ป่าตามรายชื่อที่ประกาศออกมาภายใต้กฎหมายฉบับนี้แล้วจะมีผลในแง่ของกฎหมาย ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 สถานภาพ คือ สัตว์ป่าสงวน และสัตว์ป่าคุ้มครอง

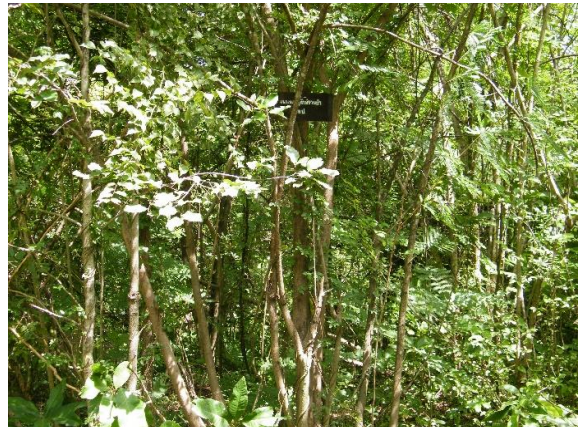
(2) สถานภาพตามการจัดของสำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2548 ในการจัดสถานภาพครั้งนี้เป็นการมองในภาพรวมของสัตว์ป่าของประเทศไทยทั้งหมดแล้วจึงมาจัดสถานภาพ ซึ่งแบ่งออกเป็น 7 ประเภท ได้แก่ สัตว์ที่สูญพันธุ์ (Extinct-Ex) สัตว์ป่าสูญพันธุ์ในธรรมชาติ (Extinct In The Wild, EW) สัตว์ป่าที่ใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (Critically Endangered, CR) สัตว์ป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (Endangered, EN) สัตว์ป่าที่มีแนวโน้มที่ใกล้สูญพันธุ์ (Vulnerable, VU) สัตว์ที่มีสถานะใกล้ถูกคุกคาม (Near Threatened, NT) สัตว์ป่าชนิดพันธุ์ที่เป็นกังวลน้อยที่สุด (Least Concern, LC) และสัตว์ที่มีข้อมูลไม่เพียงพอ (Data Deficient, DD)

(3) สถานภาพตามการจัดของสหภาพนานาชาติเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ (The World Conservation Union หรือ International Union for Conservation

of Nature and Natural Resources, IUCN) เป็นการจัดสถานภาพแบบเดียวกันกับสำนักนโยบายและ
แผนสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2548 แต่ในการพิจารณา จากภาพรวมของประชากรของสัตว์ป่าทั่วโลก

1. บทนำ

ผลการดำเนินงานของสวนป่าองค์พระ เพื่อดำเนินการติดตามและสำรวจข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพทั้งพืชพรรณและสัตว์ป่า เพื่อให้ได้ข้อมูลทรัพยากรชีวภาพเบื้องต้นภายในพื้นที่จริง (on-site assessment) ทั้งเพื่อการติดตามตรวจสอบ และประเมินสถานภาพความหลากหลายทางชีวภาพของพืชและสัตว์ในพื้นที่ศึกษาในปัจจุบันและอนาคต รวมถึงนำมาใช้ในการประเมินพื้นที่ที่มีคุณค่าด้านการอนุรักษ์สูง (high conservation value, HCV) ของสวนป่า โดยได้ดำเนินการคัดเลือกพื้นที่ศึกษาที่เป็นพื้นที่อนุรักษ์ เพื่อใช้เป็นพื้นที่ตัวแทนศึกษาความหลากหลายของพรรณพืชและสัตว์ป่า (ภาพที่ 3) จากนั้นดำเนินการศึกษาตามวิธีการสำรวจในแต่ละด้าน มีผลการศึกษาในแต่ละด้าน ดังนี้

ภาพที่ 3 ลักษณะพื้นที่ศึกษาที่เป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ สวนป่าองค์พระ จังหวัดสุพรรณบุรี

2. ความหลากหลายพรรณพืชป่า

ได้ทำการศึกษาโครงสร้างและองค์ประกอบพรรณพืช ในพื้นที่ศึกษาแต่ละชั้นอายุด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) เพื่อวางแปลงกึ่งถาวรขนาด 20 x 50 เมตร ด้วยการระบุพิกัดทางภูมิศาสตร์ (Global Position System, GPS) รวมถึงมีการปักหมุดไว้ที่บริเวณมุมแปลงตัวอย่าง เพื่อให้สามารถติดตามความหลากหลายทางชีวภาพในกลุ่มอื่น ๆ ภายในพื้นที่แปลงเดียวกันได้ (ตารางที่ 1

และภาพที่ 4) โดยสามารถดำเนินการสำรวจโครงสร้างป่าของพื้นที่อนุรักษ์ และสามารถวิเคราะห์และนำเสนอผลการศึกษาทั้งในภาพรวมของพื้นที่อนุรักษ์ของสวนป่าองค์พระ ได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงจุดพิกัดเก็บตัวอย่างความหลากหลายทางชีวภาพ สวนป่าองค์พระ

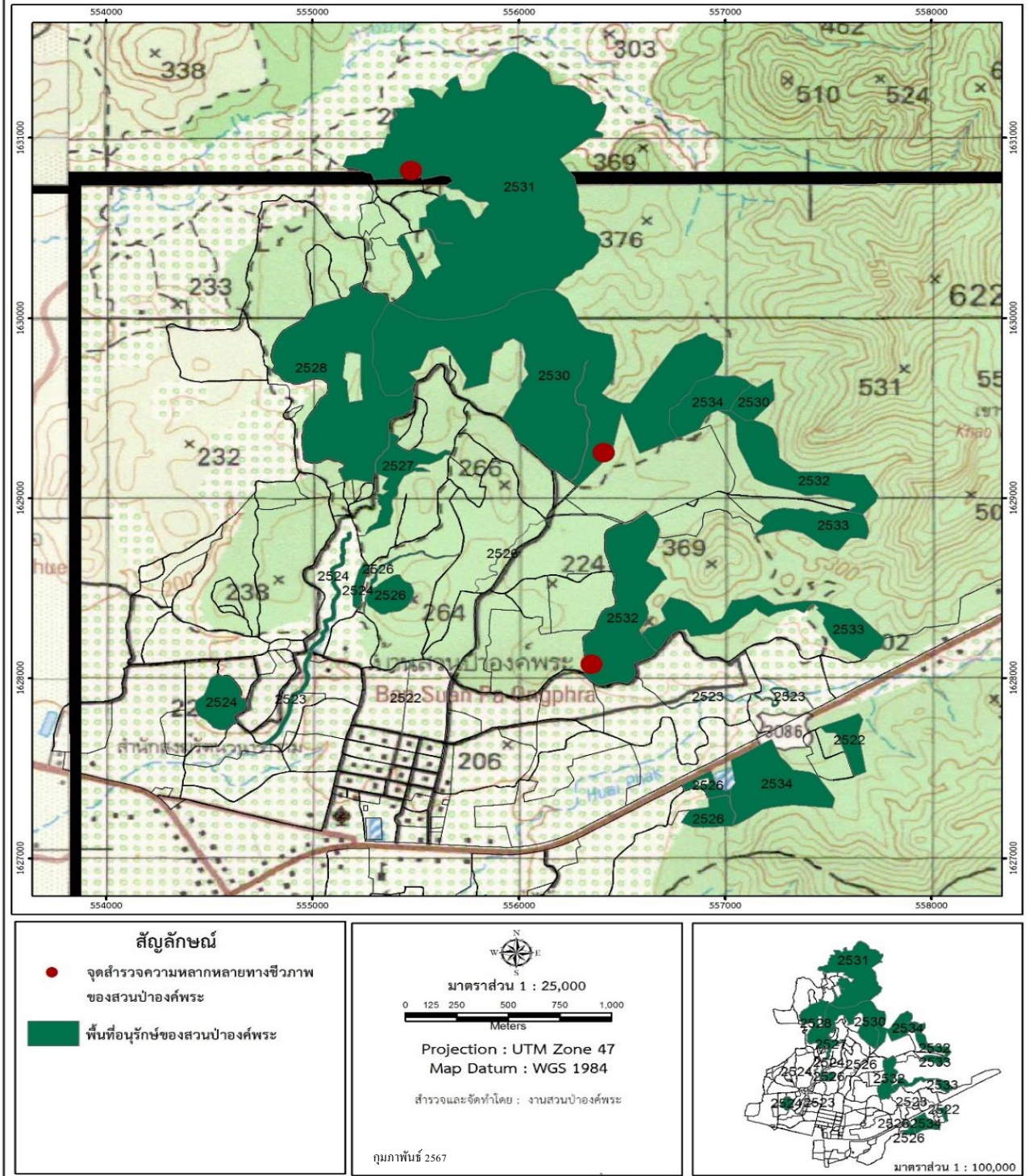
สวนป่าสัก	แปลงที่	พิกัด (UTM)		หมายเหตุ
พื้นที่ป่าอนุรักษ์	1	554927	1630476	
	2	556418	1629244	
	3	556357	1628069	

โครงสร้างและองค์ประกอบพรรณไม้ สวนป่าองค์พระ จังหวัดสุพรรณบุรี

ความหลากหลายทางชนิดพรรณไม้บริเวณพื้นที่อนุรักษ์ของ สวนป่าองค์พระ พบชนิดพรรณไม้ทั้งหมด 43 ชนิด 29 สกุล 20 วงศ์ และมีค่าดัชนีความหลากหลายชนิด (Shannon-Wiener index; H') เท่ากับ 2.17 และผลการตรวจสอบสถานภาพ (status) พรรณพืช **ไม่พบชนิดพรรณพืชที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มสถานภาพที่ถูกคุกคาม (threatened status)** ตามการจัดของ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Office of National and Environment Policy, ONEP, 2006) และ สหภาพนานาชาติเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ (International Union for Conservation Nature and Natural Resouces, IUCN, 2010) ดังตารางที่ 2 และภาพผนวกที่ 1

เมื่อพิจารณาความหลากหลายชนิดในระดับไม้ใหญ่ (tree) พบชนิดพรรณไม้ทั้งหมด 35 ชนิด 17 สกุล 14 วงศ์ มีความหนาแน่น (density) และพื้นที่หน้าตัดของไม้ในป่า (basal area) เท่ากับ 822 ต้นต่อเฮคแตร์ ตามลำดับ ชนิดพรรณไม้เด่นที่มีค่าดัชนีความสำคัญ (IVI) สูงใน 3 ลำดับแรก ได้แก่ ยูคาลิปตัส (*Eucalyptus camaldulensis*) ปรระ คู่ป่า (*Pterocarpus macrocarpus*) มะค่าแต้ (*Sindora siamensis*) มีค่าเท่ากับ 24.49, 20.49, และ 12.08 ตามลำดับ พรรณไม้อื่น ๆ มีลำดับความสำคัญลดหลั่นกันไป (ตารางผนวกที่ 1)

แผนที่แสดงพื้นที่ แปลงอนุรักษ์ และจุดสำรวจความหลากหลายทางชีวภาพของสวนป่าองค์พระ
จังหวัดสุพรรณบุรี องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เขตบ้านโป่ง องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคกลาง

ภาพที่ 4 แผนที่แสดงจุดสำรวจ ในพื้นที่อนุรักษ์ สวนป่าองค์พระ จังหวัดสุพรรณบุรี

ตารางที่ 2 สถานภาพ (status) ของพรรณพืชที่สำรวจพบในพื้นที่อนุรักษ์

ลำดับ	ชนิด	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ONEP2006	IUCN2010
1	กุ่ม	<i>Lannea coromandelica</i> (Houtt.) Merr.	Anacardiaceae	-	-
2	มะม่วงหาวแมงวัน	<i>Buchanania lanzan</i> Spreng.	Anacardiaceae	-	-
3	โมกมัน	<i>Wrightia arborea</i> (Dennst.) Mabb.	Apocynaceae	-	-
4	แคหางค่าง	<i>Fernandoa adenophylla</i> (Wall. ex G. Don) Steenis	Bignoniaceae	-	-
5	มะกอกเกลื้อน	<i>Canarium subulatum</i> Guillaumin	Burseraceae	-	-
6	แจง	<i>Maerua siamensis</i> (Kurz) Pax	Capparaceae	-	-
7	ขี้ยาย	<i>Terminalia nigrovenulosa</i> Pierre	Combretaceae	-	-
8	เต็ง	<i>Shorea obtusa</i> Wall. ex Blume	Dipterocarpaceae	-	-
9	รัง	<i>Shorea siamensis</i> Miq.	Dipterocarpaceae	-	-
10	ตะโกพนม	<i>Diospyros castanea</i> (Craib) H. R. Fletcher	Ebenaceae	-	-
11	ถ่านไฟผี้	<i>Diospyros montana</i> Roxb.	Ebenaceae	-	-
12	มะเกลือ	<i>Diospyros mollis</i> Griff.	Ebenaceae	-	-
13	ชันทองพญาบาท	<i>Suregada multiflora</i> (A. Juss.) Baill.	Euphorbiaceae	-	-
14	เปล้าใหญ่	<i>Croton persimilis</i> Müll. Arg.	Euphorbiaceae	-	-
15	เก็ดดำ	<i>Dalbergia cultrata</i> Graham ex Benth.	Fabaceae	-	-

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ลำดับ	ชนิด	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ONEP2006	IUCN2010
16	ฉนวน	<i>Dalbergia nigrescens</i> Kurz	Fabaceae	-	-
17	แดง	<i>Xylocarpus xylocarpa</i> (Roxb.) W. Theob. var. <i>xylocarpa</i>	Fabaceae	-	-
18	ประดู่ป่า	<i>Pterocarpus macrocarpus</i> Kurz	Fabaceae	-	-
19	พินซาด	<i>Erythrophleum succirubrum</i> Gagnep.	Fabaceae	-	-
20	มะค่าแต้	<i>Sindora siamensis</i> Teijsm. ex Miq. var. <i>siamensis</i>	Fabaceae	-	-
21	มะค่าโมง	<i>Azelia xylocarpa</i> (Kurz) Craib	Fabaceae	-	-
22	สาธร	<i>Millettia leucantha</i> Kurz var. <i>buteoides</i> (Gagnep.) P. K. Lôt	Fabaceae	-	-
23	ดีด้าส้ม	<i>Cratoxylum formosum</i> (Jacq.) Benth. & Hook. f. ex Dyer subsp. <i>formosum</i>	Hypericaceae	-	-
24	กาสามปีก	<i>Vitex peduncularis</i> Wall. ex Schauer	Lamiaceae	-	-
25	อีแปะ	<i>Vitex quinata</i> (Lour.) F. N. Williams	Lamiaceae	-	-
26	ตะแบกเกรียบ	<i>Lagerstroemia cochinchinensis</i> Pierre.	Lythraceae	-	-
27	ตะแบกแดง	<i>Lagerstroemia calyculata</i> Kurz	Lythraceae	-	-
28	ตะแบกเปลือกบาง	<i>Lagerstroemia duperreana</i> Pierre ex Gagnep. var. <i>duperreana</i>	Lythraceae	-	-
29	จิวป่า	<i>Bombax anceps</i> Pierre	Malvaceae	-	-
30	ปอแก่นเทา	<i>Grewia eriocarpa</i> Juss.	Malvaceae	-	-

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ลำดับ	ชนิด	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ONEP2006	IUCN2010
31	พลับพลา	<i>Microcos tomentosa</i> Sm.	Malvaceae	-	-
32	เหมือดจี่	<i>Memecylon scutellatum</i> (Lour.) Hook. & Arn. var. <i>scutellatum</i>	Melastomataceae	-	-
33	กัตลิ่งลิง	<i>Walsura robusta</i> Roxb.	Meliaceae	-	-
34	ข่อย	<i>Streblus asper</i>	Moraceae	-	-
35	ยูคาลิปตัส	<i>Eucalyptus camaldulensis</i> Dehnh.	Myrtaceae	-	-
36	ขำงน้ำว	<i>Ochna integerrima</i> (Lour.) Merr.	Ochnaceae	-	-
37	สารภีป่า	<i>Anneslea fragrans</i> Wall.	Pentaphylacaceae	-	-
38	นกกอน	<i>Cleistanthus tomentosus</i> Hance	Phyllanthaceae	-	-
39	ยอเถื่อน	<i>Morinda citrifolia</i> L.	Rubiaceae	-	-
40	มะนาวผี	<i>Atalantia monophylla</i> (L.) DC.	Rutaceae	-	-
41	กรวยป่า	<i>Casearia grewiiifolia</i> Vent.	Salicaceae	-	-
42	ตะคร้อ	<i>Schleichera oleosa</i> (Lour.) Merr.	Sapindaceae	-	-
43	มะหาด	<i>Lepisanthes rubiginosa</i> (Roxb.) Leenh.	Sapindaceae	-	-

ระดับไม้รุ่ม (sapling) พบชนิดพรรณไม้ทั้งหมด 25 ชนิด 16 สกุล 12 วงศ์ ความหนาแน่น (density) เท่ากับ 2,125 ต้นต่อเฮกเตอร์ ชนิดพรรณไม้เด่นในสังคมที่มีค่าดัชนีความสำคัญ (importance value index, IVI) สูงใน 10 ลำดับแรกได้แก่ เปล้าใหญ่ (*Croton persimilis*) นกนอน (*Cleistanthus tomentosus*) พันชาติ (*Erythrophleum succirubrum*) ตะโกพนม (*Diospyros castanea*) กัดลิ้นลิง (*Walsura robusta*) ข่อย (*Streblus asper*) ตะแบกเปลือกบาง (*Lagerstroemia duperreana*) พลับพลา (*Microcos tomentosa*) แดง (*Xylia xylocarpa*) และปอแก่นเทา (*Grewia eriocarpa*) มีค่าเท่ากับ 54.47, 15.25, 15.25, 13.29, 11.44, 11.44, 8.61, 8.61, 6.64 และ 5.66 % ตามลำดับ ขณะที่พรรณไม้อื่น ๆ มีลำดับความสำคัญลดหลั่นกันไป (ตารางผนวกที่ 2)

ระดับกล้าไม้ (Seedling) พบชนิดพรรณไม้ทั้งหมด 18 ชนิด 16 สกุล 10 วงศ์ ความหนาแน่น (density) เท่ากับ 26,000 ต้นต่อเฮกเตอร์ ชนิดพรรณไม้เด่นในสังคมที่มีค่าดัชนีความสำคัญ (IVI) สูงใน 10 ลำดับแรกได้แก่เปล้าใหญ่ (*Croton persimilis*) ติ้วส้ม (*Cratoxylum formosum*) นกนอน (*Cleistanthus tomentosus*) ชันทองพยาบาท (*Suregada multiflora*) พันชาติ (*Erythrophleum succirubrum*) กัดลิ้นลิง (*Walsura robusta*) มะเกลือ (*Diospyros mollis*) มะนาวผี (*Atalantia monophylla*) ข่อย (*Streblus asper*) และช้าน้าว (*Ochna integerrima*) มีค่าเท่ากับ 60.83, 24.10, 24.54, 15.19, 11.41, 8.85, 8.85, 7.56, 5.06 และ 5.06 % ตามลำดับ ขณะที่พรรณไม้อื่น ๆ มีลำดับความสำคัญลดหลั่นกันไป (ตารางผนวกที่ 3)

3. ความหลากหลายสัตว์ป่า

ได้ดำเนินการการสำรวจและรวบรวมข้อมูลสัตว์ป่าและการศึกษาสภาพนิเวศวิทยาของพื้นที่ในแต่ละชั้นอายุทั้งในช่วงฤดูแล้ง (ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2567) โดยมีแนวทางการศึกษาสำรวจภาคสนาม ด้วยการวางแผนการสุ่มตัวอย่าง โดยสร้างเส้นฐานและวางแปลงแบบเป็นระบบ โดยมีรายละเอียดการศึกษาแตกต่างกันตามกลุ่มของสัตว์ป่า (ภาพที่ 5) ดังนี้

- ก. สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ใช้การสำรวจแบบ Tracks & Signs โดยใช้แปลงวงกลมรัศมี 2 เมตร แต่ละแปลงห่างกัน 20 เมตร เพื่อศึกษา จำแนกและนับร่องรอยของสัตว์ป่าที่ปรากฏในแปลง
- ข. นก ใช้การสำรวจแบบจุด (Point count)วางแปลงตัวอย่างรูปวงกลม รัศมี 30 เมตร ห่างกันจุดละ 100 เมตร แต่ละแปลงใช้เวลาประมาณ 10 นาที เพื่อระบุชนิดและนับจำนวนตัวนกที่พบทั้งหมด
- ค. สัตว์เลื้อยคลานและสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก

ภาพที่ 5 การสำรวจความหลากหลายสัตว์ป่าทั้ง 4 กลุ่ม ในพื้นที่สวนป่าองค์พระ, สวนป่าด่านช้าง และสวนป่าองคต

3.1 ความหลากหลายชนิดของสัตว์ป่า

ผลการสำรวจความหลากหลายของสัตว์ป่าทั้งสี่กลุ่มในพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ พบจำนวนสัตว์ทั้งหมดจำนวน 81 ชนิด (ตารางผนวกที่ 1, 2, 3 และ 4) กลุ่มของนกพบจำนวนชนิดมากที่สุด (33 ชนิด)

รองลงมาได้แก่ สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม สัตว์เลื้อยคลาน และสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดของจำนวนชนิดในแต่ละกลุ่มดังนี้ (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนชนิดของทรัพยากรสัตว์ป่าในแต่ละประเภทที่รวบรวมและสำรวจพบบริเวณพื้นที่อนุรักษ์สวนป่าองค์พระ, สวนป่าด่านช้าง และสวนป่าองคต

กลุ่ม (Class)	อันดับ (Order)	วงศ์ (Family)	สกุล (Genus)	ชนิด (Species)
สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม (Mammals)	7	9	15	20
นก (Birds)	10	20	32	33
สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก (Amphibians)	1	5	8	9
สัตว์เลื้อยคลาน (Reptiles)	1	8	17	19

สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม (Mammals) จากการรวบรวมข้อมูลและทำการสำรวจสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมในพื้นที่ที่สำรวจพบในพื้นที่บริเวณสวนป่าองค์พระ, สวนป่าด่านช้าง และสวนป่าองคต พบสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม 7 อันดับ 9 วงศ์ 15 สกุล 20 ชนิด ได้แก่ อันดับ Rodentia 2 วงศ์ 2 สกุล 2 ชนิด อันดับ Chiroptera 2 วงศ์ 2 สกุล 2 ชนิด อันดับ Artiodactyla 1 วงศ์ 1 สกุล 1 ชนิด ได้แก่ กระต่ายป่า (*Lepus pequensis*) บ่าง, พุงจ้ง (*Galeopterus variegatus*), กระจ๊อน (*Menetes berdmorei*) หนูท้องขาว (*Rattus tanezumi*) หนูหวาย (*Leopoldamys sabanus*) และอีเห็นธรรมดา (*Paradoxurus hermaphroditu*) (ภาพผนวกที่ 2 และตารางผนวกที่ 4)

นก (Birds) จากการรวบรวมข้อมูลและทำการสำรวจนกในพื้นที่ที่สำรวจพบในพื้นที่สวนป่าองค์พระ, สวนป่าด่านช้าง และสวนป่าองคต พบนกทั้งหมด 10 อันดับ 20 วงศ์ 32 สกุล 33 ชนิด ได้แก่ อันดับ Piciformes 1 วงศ์ 1 สกุล 2 ชนิด อันดับ Coraciiformes 3 วงศ์ 3 สกุล 3 ชนิด อันดับ Cuculiformes 1 วงศ์ 1 สกุล 1 ชนิด อันดับ Apodiformes 1 วงศ์ 1 สกุล 1 ชนิด อันดับ Strigiformes 1 วงศ์ 1 สกุล 1 ชนิด อันดับ Gruiformes 1 วงศ์ 1 สกุล 1 ชนิด อันดับ Ciconiiformes 1 วงศ์ 1 สกุล 1 ชนิด อันดับ Passeriformes 5 วงศ์ 5 สกุล 7 ชนิด เช่น นกเขาเปล้าธรรมดา (*Treron curvirostra*) นกขุนแผนตะโพกแดง (*Harpactes duvaucelii*) นกโพระดกคอสีฟ้า (*Psilopogon asiaticus*) นกหัวขวานใหญ่สีเทา (*Mulleripicus pulverulentus*) และนกปรอดดำ (*Hypsipetes leucocephalus*) เป็นต้น (ภาพผนวกที่ 3 และตารางผนวกที่ 5)

ในกลุ่มของนกจัดเป็นสัตว์ที่มีความหลากหลายชนิดมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับสัตว์ป่ากลุ่มอื่นๆ เนื่องจากเป็นสัตว์ที่มีประสิทธิภาพในการบิน สามารถเคลื่อนที่ไปได้ไกลในสภาพนิเวศที่หลากหลาย ดังนั้นจึงทำการหาค่าดัชนีความหลากหลายชนิด (Shannon-Wiener index; H') พบว่านกในพื้นที่สวนป่าองค์พระมีค่า H' เท่ากับ 2.59 ซึ่งมีค่าค่อนข้างสูง เนื่องจากในพื้นที่สวนป่ามีความหลากหลายของถิ่นที่อยู่อาศัย ประกอบด้วยพื้นที่ป่าธรรมชาติ พื้นที่ทุ่งหญ้า แหล่งน้ำ และแปลงสวนป่าหลายชั้นอายุ ทำให้สามารถพบนกได้หลากหลายกลุ่ม ทั้งนกที่ชอบป่าทึบ นกที่อาศัยตามขอบป่า และนกที่ชอบพื้นที่โล่ง

สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก (Amphibians) จากการรวบรวมข้อมูลและทำการสำรวจสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกในพื้นที่ที่สำรวจพบในพื้นที่บริเวณสวนป่าองค์พระ, สวนป่าด่านช้าง และสวนป่าองคต พบสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก 1 อันดับ 5 วงศ์ 8 สกุล 9 ชนิด อันดับที่พบคือ อันดับ Anura 4 วงศ์ 6 สกุล 6 ชนิด ได้แก่ อีงอ่างบ้าน (*Kaloula pulchra*) อีงขาคำ (*Microhyla pulchra*) อีงน้ำเต้า (*M. mukhulesuri*) คางคกบ้าน (*Duttaphrynus melanostictus*) คางคกหัวราบ (*Ingerophrynus macrotis*) ปาดบ้าน (*Polypedates leucomystax*) กบหงอน (*Limnonectes gyldenstolpei*) กบหนอง (*Fejervarya limnocharis*) และเขียดหลังป้อมที่ร้าย (*Occidozyga martensii*) (ภาพผนวกที่ 4 และตารางผนวกที่ 6)

สัตว์เลื้อยคลาน (Reptiles) จากการรวบรวมข้อมูลและทำการสำรวจสัตว์เลื้อยคลานในพื้นที่ที่สำรวจพบในพื้นที่บริเวณสวนป่าองค์พระ, สวนป่าด่านช้าง และสวนป่าองคต พบสัตว์เลื้อยคลาน 1 อันดับ 8 วงศ์ 17 สกุล 19 ชนิด คือ อันดับ Squamata 5 วงศ์ 6 สกุล 6 ชนิด เช่น งูเขียวกาบหมาก (*Gonyosoma oxycephalum*) งูหลาม (*Python bivittatus*) จิ้งเหลนหลากลาย (*Eutropis macularius*) ตะกวด (*Varanus bengalensis*) และแย้ใต้ (*Leiolepis reevesii*) เป็นต้น (ภาพผนวกที่ 5 และตารางผนวกที่ 7)

3.2 สถานภาพการอนุรักษ์

เมื่อพิจารณาสถานภาพของสัตว์ป่าที่สำรวจพบเบื้องต้นตามหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่กล่าวมาในข้างต้น ในแต่ละกลุ่มพบว่าสัตว์ป่าที่สำรวจพบในสวนป่าองค์พระ, สวนป่าด่านช้าง และสวนป่าองค์ดงยังไม่พบสัตว์ป่าที่อยู่ในสถานะถูกคุกคาม (threaten status) ส่วนใหญ่อยู่ในสถานภาพเป็นกังวลน้อยที่สุด (least concern, LC) ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 สถานภาพของสัตว์ป่าที่สำรวจพบในพื้นที่สวนป่าองค์พระ, สวนป่าด่านช้าง และสวนป่าองค์ดง

สถานภาพ (status)		สัตว์เสี่ยงสูญพันธุ์	นก	สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก	สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม
พรบ. 2535	สัตว์ป่าสงวน (ส)	-	-	-	-
	สัตว์ป่าคุ้มครอง (ค)	3	31	-	5
สพ.	Extinct – EX	-	-	-	-
	Extinct in the Wild – EW	-	-	-	-
	Critically Endangered – CR	-	-	-	-
	Endangered – EN	-	-	-	-
	Vulnerable – VU	-	-	-	-
	Near Threatened – NT	-	-	-	2
	Least Concern – LC	16	-	7	16
Data Deficient – DD	-	-	1	-	
IUCN	Extinct – EX	-	-	-	-
	Extinct in the Wild – EW	-	-	-	-
	Critically Endangered – CR	-	-	-	-
	Endangered – EN	-	-	-	-
	Vulnerable – VU	-	-	-	-
	Near Threatened – NT	-	-	-	-
	Least Concern – LC	17	31	9	5
Data Deficient – DD	-	-	-	-	

สามารถพิจารณาสถานภาพที่สำคัญและรายละเอียดต่างๆ พอสังเขปตามกลุ่มสัตว์ป่าที่สำรวจพบในสวนป่าองค์พระ, สวนป่าด่านช้าง และสวนป่าองค์ดง ได้ดังต่อไปนี้

1. สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม (Mammals)

1.1) จากการพิจารณาสถานภาพของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่รวบรวมจากการสำรวจในพื้นที่สวนป่าองค์พระ, สวนป่าด่านช้าง และสวนป่าองค์ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 พบว่า เป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง 3 ชนิด ได้แก่ กระต่ายป่า (*Lepus quensis*) ค้างคาวหน้ายักษ์หมอนโค้ง (*Hipposideros diadema*) และกระแตเล็ก (*Tupaia minor*)

1.2) จากการพิจารณาสถานภาพสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่พบ ตามสำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2560 พบว่า เป็นสัตว์ป่าที่เป็นกังวลน้อยที่สุด 16 ชนิด เช่น พังพอนเล็ก (*Herpestes javanicus*) กระรอกดินข้างลาย (*Menetes berdmorei*) กระแตเหนือ (*Tupaia belangeri*) กระจ๊อน (*Menetes berdmorei*) และหนูท้องขาว (*Rattus rattus*) เป็นต้น

1.3) จากการพิจารณาสถานภาพสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่พบ ตาม IUCN พบว่า เป็นสัตว์ป่าที่เป็นกังวลน้อยที่สุด 17 ชนิด เช่น กระรอกหลากสี (*Callosciurus finlaysonii*) กระรอกดินข้างลาย (*Menetes berdmorei*) กระแตเหนือ (*Tupaia belangeri*) ค้างคาวเล็บงู (*Eonycteris spelaea*) และค้างคาวหน้ายาวใหญ่ (*Macroglossus sobrinus*) เป็นต้น

2. นก (Birds)

1.1) จากการพิจารณาสถานภาพของนกที่รวบรวมจากการสำรวจในพื้นที่สวนป่าองค์พระ, สวนป่าด่านช้าง และสวนป่าองค์ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 พบว่า เป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง 31 ชนิด เช่น นกคัคคูลาย (*Cacomantis sonneratii*) นกตบยุงหางยาว (*Caprimulgus macrurus*) นกกะเต็นอกขาว (*Halcyon smymensis*) นกหัวขวานด่างแคะ (*Yungipicus canicapillus*) นกพญาไฟใหญ่ (*Pericrocotus speciosus*) นกกระจับหญ้าสี่ริ้ว (*Prinia inornata*) นกจับแมลงหัวเทา (*Culicicapa ceylonensis*) นกแซงแซวหางบ่วงใหญ่ (*Dicrurus paradiseus*) และนกกินปลีคอแดง (*Aethopyga siparaja*) เป็นต้น ส่วนนกที่จัดเป็นสัตว์ป่าสงวนไม่มีรายงานการพบในพื้นที่

1.2) จากการพิจารณาสถานภาพนกที่พบ ตามสำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2560 พบว่า เป็นสัตว์ป่าที่เป็นกังวลน้อยที่สุด 31 ชนิด ยกตัวอย่างเช่น นกยางกรอกพันธุ์จีน (*Ardeola bacchus*) นกกระแตแต้แว๊ด (*Vanellus indicus*) นกกากเหว่า (*Eudynamis scolopaceus*) นกกระรางหัวขวาน (*Upupa epops*) นกเขนน้อยปีกแถบขาว (*Hemipus picatus*) อีกา (*Corvus leuclantii*) นกปรอดทอง (*Pycnonotus atriceps*) นกนางแอ่นบ้าน (*Hirundo rustica*) นกกินแมลงอกเหลือง (*Mixornis gularis*) และนกกาฝากกันเหลือง (*Dicaeum chrysorrheum*) เป็นต้น

1.3) จากการพิจารณาสถานภาพนกที่พบ ตาม IUCN พบว่า เป็นสัตว์ป่าที่เป็นกังวลน้อยที่สุด 30 ชนิด เช่น นกอุ้มบาตร (*Motacilla alba*) นกเขียวก้านทองหน้าปากสีทอง (*Chloropsis aurifrons*) นกกระรางหัวหงอก (*Garrulax leucolophus*) นกกระจับธรรมดา (*Orthotomus sutorius*) เป็นต้น

(*Dendrocygna javanica*) นกยางเป็ย (*Egretta garzetta*) นกเขาไฟ (*Streptopelia tranquebarica*) นกกะปูดเล็ก (*Centropus bengalensis*) และนกจาบผนปีกแดง (*Mirafra erythrocephala*) เป็นต้น

3. สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก (Amphibians)

1.1) จากการพิจารณาสถานภาพของสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกที่รวบรวมจากการสำรวจในพื้นที่สวนป่าองค์พระ, สวนป่าด่านช้าง และสวนป่าองค์ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ไม่พบสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกที่มีสถานภาพเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง

1.2) จากการพิจารณาสถานภาพสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกที่พบ ตามสำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2560 พบว่าเป็นสัตว์ป่าที่เป็นกึ่งวลน้อยที่สุด 7 ชนิด เช่น อึ่งอ่างบ้าน (*Kaloula pulchra*) อึ่งขาคำ (*Microhyla pulchra*) อึ่งน้ำเต้า (*Microhyla mukhulesuri*) คางคกบ้าน (*Duttaphrynus melanostictus*) กบ หง อ น (*Limnonectes gyldenstolpei*) กบ ห น อ ง (*Fejervarya limnocharis*) และปาดบ้าน (*Polypedates leucomystax*) เป็นต้น

1.3) จากการพิจารณาสถานภาพสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกที่พบ ตาม IUCN พบว่าเป็นสัตว์ป่าที่เป็นกึ่งวลน้อยที่สุด 9 ชนิด เช่น อึ่งอ่างบ้าน (*Kaloula pulchra*) อึ่งขาคำ (*Microhyla pulchra*) คางคกบ้าน (*Duttaphrynus melanostictus*) ปาดบ้าน (*Polypedates leucomystax*) และเขียดหลังปุมที่ราบ (*Occidozyga martensii*) เป็นต้น

4. สัตว์เลื้อยคลาน (Reptiles)

1.1) จากการพิจารณาสถานภาพของสัตว์เลื้อยคลานที่รวบรวมจากการสำรวจในพื้นที่สวนป่าองค์พระ, สวนป่าด่านช้าง และสวนป่าองค์ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 เป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง 5 ชนิด ได้แก่ กิ้งก่าแก้วเหนือ (*Calotes emma alticristatus*) ตะกวด (*Varanus bengalensis*) และงูสิงธรรมดา (*Ptyas korros*) เป็นต้น

1.2) จากการพิจารณาสถานภาพสัตว์เลื้อยคลานที่พบ ตามสำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2560 พบว่าเป็นสัตว์ป่าที่เป็นกึ่งวลน้อยที่สุด 16 ชนิด เช่น จิ้งจกบ้านหางหนาม (*Hemidactylus frenatus*) จิ้งเหลนหลากลาย (*Eutropis macularius*) ตุ๊กแกบ้าน (*Gekko gecko*) กิ้งก่าแก้วเหนือ (*Calotes emma alticristatus*) จิ้งเหลนหลากลาย (*Eutropis macularius*) งูปลิง (*Hypsiscopus plumbea*) และงูลายสอสวน (*Xenochrophis flavipunctatus*) เป็นต้น

1.3) จากการพิจารณาสถานภาพสัตว์เลื้อยคลานที่พบ ตาม IUCN พบว่าสัตว์ป่าที่เป็นกึ่งวลน้อยที่สุด 5 ชนิด คือ ตุ๊กแกบ้าน (*Gekko gecko*) จิ้งจกบ้านหางหนาม (*Hemidactylus frenatus*) จิ้งจกดินสยาม (*Dixonius siamensis*) ตะกวด (*Varanus bengalensis*) งูปลิง (*Hypsiscopus plumbea*) และงูลายสอสวน (*Xenochrophis flavipunctatus*) เป็นต้น

จากการพิจารณาสถานภาพสัตว์ป่าตามหน่วยงานต่าง ๆ ข้างต้น ทำให้ทราบว่าพื้นที่สวนป่าองค์พระ, สวนป่าด่านช้าง และสวนป่าองคต มีสัตว์ป่าที่มีสถานภาพการอนุรักษ์ที่สำคัญหลายชนิด ดังนั้น การดำเนินการสำรวจทรัพยากรสัตว์ป่าในพื้นที่จึงมีความสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการสำรวจอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นประโยชน์ในการรวบรวมฐานข้อมูลสัตว์ป่า และสามารถนำไปสู่การจัดการพื้นที่ให้เหมาะสมต่อการดำรงอยู่ของสัตว์ป่าแต่ละกลุ่มต่อไป

5.1 ความหลากหลายทางชีวภาพพรรณพืช (Plant diversity)

ความหลากหลายทางชีวภาพพรรณพืชภายในพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ของสวนป่า สํารวจพบพรรณพืชจำนวน ทั้งหมด 43 ชนิด 29 สกุล 20 วงศ์ และมีค่าดัชนีความหลากหลายชนิด (Shannon-Wiener index; H') เท่ากับ 2.17 พรรณไม้เด่นในพื้นที่เริ่มมีพันธุ์ไม้ท้องถิ่นเข้ามาตั้งตัวได้มากขึ้น ที่สำคัญได้แก่ ประดู่ป่า (*Pterocarpus macrocarpus*) ยูคาลิปตัส (*Eucalyptus camaldulensis*) มะค่าแต้ (*Sindora siamensis*) ตะแบกแดง (*Lagerstroemia calyculata*) พันชะด (*Erythrophleum succirubrum*) มะกอกเกลื้อน (*Canarium subulatum*) และเต็ง (*Shorea obtusa*) เป็นต้น

ในขณะที่เดียวกันบริเวณพื้นที่โล่งก็มีกลุ่มไม้เบิกนำ (pioneer species) ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มไม้พุ่ม (shrub) หรือไม้ต้นกิ่งไม้พุ่ม (shrubby tree) เช่น เปล้าใหญ่ (*Croton persimilis*) ติ้วส้ม (*Cratoxylum formosum*) นกนอน (*Cleistanthus tomentosus*) ชันทองพยับบาท (*Suregada multiflora*) และ พันชะด (*Erythrophleum succirubrum*) เป็นต้น เริ่มเข้ามาตั้งตัวได้ดีผสมผสานกับพันธุ์ไม้ท้องถิ่น (native species) แสดงให้เห็นว่า การกั้นพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ของสวนป่า มีศักยภาพสูงในการรองรับการตั้งตัวของพันธุ์ไม้ท้องถิ่น และมีแนวโน้มพื้นที่ป่าเข้าสู่ใกล้เคียงกับระบบนิเวศป่าธรรมชาติมากขึ้นในอนาคต

ผลการวิเคราะห์สถานภาพ (status) ของพรรณพืชที่สำรวจพบ ไม่พบพันธุ์ไม้ที่มีสถานภาพถูกคุกคาม (threatened) ตามการจัดของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ONEP, 2006) และ IUCN (2010)

5.2 ความหลากหลายทางชีวภาพสัตว์ป่า (Wildlife diversity)

ความหลากหลายของสัตว์ป่าทั้งสี่กลุ่ม (สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม สัตว์เลื้อยคลาน สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก และนก) ในพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ พบจำนวนทั้งหมด 81 ชนิด กลุ่มนกพบจำนวนชนิดมากที่สุด รองลงมาได้แก่ สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม สัตว์เลื้อยคลาน และสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์สถานภาพของสัตว์ป่าที่สำรวจพบ ตามการจัดจำแนกสถานภาพตามสำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2548 และ IUCN (2010) ไม่พบชนิดพรรณสัตว์ป่าที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มสถานภาพที่ถูกคุกคาม (threatened status) ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีสถานภาพเป็นกังวลน้อยที่สุด (least concern) หรือมีข้อมูลไม่เพียงพอ (data deficient)

5.3 คุณค่าเพื่อการอนุรักษ์อย่างสูง (High conservation value, HCV)

คุณค่าเพื่อการอนุรักษ์อย่างสูง (HCV) หมายถึง คุณค่าของสิ่งมีชีวิต คุณค่าด้านนิเวศวิทยา คุณค่าด้านวัฒนธรรมและสังคม ที่ได้รับการพิจารณาว่ามีความโดดเด่นสำคัญมาก ทั้งในระดับนานาชาติ ระดับภูมิภาค หรือในระดับโลก ซึ่งคุณค่าเพื่อการอนุรักษ์อย่างสูงนี้ จำเป็นอย่างยิ่งต้องได้รับการคุ้มครอง รวมถึงต้องสร้างมาตรการหรือแผนเพื่อการจัดการและติดตามเพื่อให้แน่ใจสิ่งที่ได้รับการพิจารณาให้อยู่ในสถานภาพ HCV

นั้นยังคงอยู่หรือได้รับการพัฒนาไปในทิศทางที่ดียิ่งขึ้น เกณฑ์คุณค่าความสำคัญของป่าไม้ที่ใช้ในการพิจารณา HCV มีอยู่ 6 ระดับ คือ

HCV 1 คือ พื้นที่ที่มีระดับความสำคัญระดับโลก ระดับภูมิภาค หรือระดับนานาชาติ ในด้านเป็นแหล่งรวมของคุณค่าด้านความหลากหลายทางชีวภาพ (biodiversity values) เช่น มีพืชพรรณ หรือ สัตว์ป่า ที่อยู่ในสถานภาพถูกคุกคาม (Threaten status) เช่น มีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (Vulnerable) ใกล้สูญพันธุ์ (Endangered) และใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่งยวด (Critically endangered)

HCV 2 พื้นที่ที่มีระดับความสำคัญระดับโลก ระดับภูมิภาค หรือระดับนานาชาติ เมื่อพิจารณาความสำคัญระดับภูมิทัศน์ (landscape level areas) ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ประชากรของสิ่งมีชีวิตซึ่งส่วนใหญ่ไม่ได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติสามารถเจริญเติบโตอยู่ร่วมกับชนิดอื่น ๆ ได้ตามธรรมชาติทั้งในด้านการกระจาย (distribution) และความชุกชุม (abundance)

HCV 3 คือ พื้นที่ที่มีระบบนิเวศที่จัดอยู่ในสถานภาพหายาก (rare) สถานภาพถูกคุกคามหรือใกล้สูญพันธุ์ (threatened or endangered ecosystems)

HCV 4 คือ พื้นที่ที่ช่วยสนับสนุนระบบนิเวศบริการขั้นพื้นฐานเมื่ออยู่ในสถานการณ์วิกฤติ เช่น เป็นพื้นที่ป้องกันแหล่งต้นน้ำ (watershed protection) หรือเป็นพื้นที่ควบคุมการเกิดการพังทลาย (erosion control)

HCV 5 คือ พื้นที่ซึ่งเป็นแหล่งรวมของความต้องการขั้นพื้นฐานภายในชุมชนท้องถิ่น

HCV 6 คือ พื้นที่วิกฤติต่อชนบทธรรมเนียมประเพณีของชุมชนท้องถิ่น ที่ได้ทำการจำแนกไว้ เช่น พื้นที่สำคัญด้านวัฒนธรรม ด้านนิเวศวิทยา ด้านเศรษฐกิจหรือด้านศาสนา ซึ่งการจำแนกความสำคัญดังกล่าวมักจัดขึ้นโดยความร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่นเป็นหลัก

ผลการประเมินคุณค่าเพื่อการอนุรักษ์อย่างสูง (HCV) ของพื้นที่สวนป่าองค์พระ, สวนป่าด่านช้าง และสวนป่าองค์จตุรพักตรพิมาน จากข้อมูลสำรวจเบื้องต้น ยังไม่เข้าเกณฑ์มาตรฐานการประเมิน HCV ด้านการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ (HCV 1 และ HCV 2)

เอกสารอ้างอิง

ดอกกรัก มารอด และอุทิศ ภูฏอินทร์. 2552. **นิเวศวิทยาป่าไม้**. อักษรสยามการพิมพ์, กรุงเทพฯ.

บุศราวัลย์ จงใจ. 2551. **Bureau Veritas Certification Newsletter**. Issue 2, Page 9-10.

สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2548. บทสรุป ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามของประเทศไทย

<http://www.fio.co.th/p/index.php/about/6-2013-06-12-02-21-02>

IUCN. 2010. **IUCN Red List of Threatened Species** Version 2012.4. <<http://www.iucnredlist.org>>. Downloaded on 23 April 2014

ตารางผนวกที่ 1 รายชื่อพรรณไม้และค่าดัชนีความสำคัญ (importance value index, IVI) ในระดับไม้ต้น (Tree) พื้นที่ป่าอนุรักษ์สวนป่าองค์พระ

ลำดับ	Species	Botanical name	Family	Habit	พื้นที่หน้าตัด (ตร.ม./Ha)	Density (ต้น/Ha)	Rdo (%)	RD (%)	RF (%)	IVI (%)
1	ประดู่ป่า	<i>Pterocarpus macrocarpus</i> Kurz	Fabaceae	T	2.74	98	7.82	12.33	0.34	20.49
2	ยูคาลิปตัส	<i>Eucalyptus camaldulensis</i> Dehnh.	Myrtaceae	ExT	2.16	144	6.17	18.17	0.16	24.49
3	มะค่าแต้	<i>Sindora siamensis</i> Teijsm. ex Miq.	Fabaceae	T	1.49	58	4.25	7.24	0.58	12.08
4	ตะแบกแดง	<i>Lagerstroemia calyculata</i> Kurz	Lythraceae	T	1.18	51	3.37	6.35	0.44	10.16
5	พินซาด	<i>Erythrophleum succirubrum</i> Gagnep.	Fabaceae	T	0.99	51	2.83	6.35	0.66	9.84
6	มะกอกเกลื้อน	<i>Canarium subulatum</i> Guillaumin	Burseraceae	T	1.14	28	3.26	3.43	0.40	7.09
7	เต็ง	<i>Shorea obtusa</i> Wall. ex Blume	Dipterocarpaceae	T	1.12	38	3.20	4.70	0.88	8.78
8	จิวป่า	<i>Bombax anceps</i> Pierre	Malvaceae	T	1.02	28	2.91	3.43	1.20	7.54
9	แดง	<i>Xylia xylocarpa</i> (Roxb.) W. Theob.	Fabaceae	T	0.91	28	2.60	3.43	1.20	7.23
10	เก็ดดำ	<i>Dalbergia cultrata</i> Graham ex Benth.	Fabaceae	T	1	34	2.86	4.19	0.99	8.04
11	กู่ก	<i>Lannea coromandelica</i> (Houtt.) Merr.	Anacardiaceae	T	0.97	21	2.77	2.54	1.60	6.91
12	สาธร	<i>Millettia leucantha</i> Kurz var. <i>buteoides</i>	Fabaceae	T	1.02	18	2.91	2.16	1.87	6.94
13	ตัวส้ม	<i>Cratoxylum formosum</i> (Jacq.) Benth. & Hook	Hypericaceae	T	0.86	21	2.46	2.54	1.07	6.06
14	กัดลิ้นลิง	<i>Walsura robusta</i> Roxb.	Meliaceae	T	0.9	24	2.57	2.92	1.40	6.89
15	ขี้ยาย	<i>Terminalia nigrovenulosa</i> Pierre	Combretaceae	T	0.89	24	2.54	2.92	1.40	6.86
16	ตะแบกเกรียบ	<i>Lagerstroemia cochinchinensis</i> Pierre.	Lythraceae	T	0.88	11	2.51	1.27	2.04	5.82
17	กาสามปีก	<i>Vitex peduncularis</i> Wall. ex Schauer	Lamiaceae	T	0.88	11	2.51	1.27	3.06	6.84
18	ถ่านไฟผี	<i>Diospyros montana</i> Roxb.	Ebenaceae	T	0.86	11	2.46	1.27	3.06	6.78

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	Species	Botanical name	Family	Habit	พื้นที่หน้าตัด (ตร.ม./Ha)	Density (ต้น/Ha)	Rdo (%)	RD (%)	RF (%)	IVI (%)
19	รัง	<i>Shorea siamensis</i> Miq.	Dipterocarpaceae	T	0.82	14	2.34	1.65	0.80	2.34
20	พลับพลา	<i>Microcos tomentosa</i> Sm.	Malvaceae	T	0.82	14	2.34	1.65	2.40	2.34
21	มะค่าโมง	<i>Afzelia xylocarpa</i> (Kurz) Craib	Fabaceae	T	1	8	2.86	0.89	2.80	2.86
22	แคหางค่าง	<i>Fernandoa adenophylla</i> (Wall. ex G. Don)	Bignoniaceae	T	0.81	11	2.31	1.27	3.06	2.31
23	ฉนวน	<i>Dalbergia nigrescens</i> Kurz	Fabaceae	T	0.89	8	2.54	0.89	4.20	2.54
24	แจง	<i>Maerua siamensis</i> (Kurz) Pax	Capparaceae	T	0.83	8	2.37	0.89	4.20	2.37
25	ยอเถื่อน	<i>Morinda citrifolia</i> L.	Rubiaceae	ST	0.83	8	2.37	0.89	4.20	2.37
26	ช้างน้าว	<i>Ochna integerrima</i> (Lour.) Merr.	Ochnaceae	S/ST	0.82	8	2.34	0.89	1.40	2.34
27	ตะโกพนม	<i>Diospyros castanea</i> (Craib) H. R. Fletcher	Ebenaceae	ST	0.8	8	2.28	0.89	4.20	2.28
28	มะม่วงหาวแมงวัน	<i>Buchanania lanzan</i> Spreng.	Anacardiaceae	T	0.79	8	2.26	0.89	2.80	2.26
29	ขันทองพญาบาท	<i>Suregada multijflora</i> (A. Juss.) Baill.	Euphorbiaceae	S/T	0.83	4	2.37	0.38	8.40	2.37
30	ข่อย	<i>Streblus asper</i>	Moraceae	T	0.8	4	2.28	0.38	5.60	2.28
31	โมกมัน	<i>Wrightia arborea</i> (Dennst.) Mabb.	Apocynaceae	ST	0.8	4	2.28	0.38	2.80	2.28
32	อีแปะ	<i>Vitex quinata</i> (Lour.) F. N. Williams	Lamiaceae	ST	0.8	4	2.28	0.38	8.40	2.28
33	มะหาด	<i>Lepisanthes rubiginosa</i> (Roxb.) Leenh.	Sapindaceae	S/ST	0.79	4	2.26	0.38	8.40	2.26
34	ตะแบกเปลือกบาง	<i>Lagerstroemia duperreana</i> Pierre ex	Lythraceae	T	0.79	4	2.26	0.38	5.60	2.26
35	ปอแก่นเทา	<i>Grewia eriocarpa</i> Juss.	Malvaceae	T	0.79	4	2.26	0.38	8.40	2.26
					35.02	822	100	100	100	300

ตารางผนวกที่ 2 รายชื่อพรรณไม้และค่าดัชนีความสำคัญ (importance value index, IVI) ในระดับไม้หนุ่ม (Sapling) พื้นที่พื้นที่ป่าอนุรักษ์สวนป่าองค์พระ

ลำดับ	Species	Botanical name	Family	Habit	Density (ต้น/Ha)	RD (%)	RF (%)	IVI (%)
1	เปล้าใหญ่	<i>Croton persimilis</i> Müll. Arg.	Euphorbiaceae	S/ST	646	30.39	24.07	54.47
2	นกกอน	<i>Cleistanthus tomentosus</i> Hance	Phyllanthaceae	S/ST	167	7.84	7.41	15.25
3	พันชาด	<i>Erythrophleum succirubrum</i> Gagnep.	Fabaceae	T	167	7.84	7.41	15.25
4	ตะโกพนม	<i>Diospyros castanea</i> (Craib) H. R. Fletcher	Ebenaceae	ST	125	5.88	7.41	13.29
5	กัณฑ์ลิง	<i>Walsura robusta</i> Roxb.	Meliaceae	T	125	5.88	5.56	11.44
6	ช่อย	<i>Streblus asper</i>	Moraceae	T	125	5.88	5.56	11.44
7	ตะแบกเปลือกบาง	<i>Lagerstroemia duperreana</i> Pierre ex Gagnep. var. <i>duperreana</i>	Lythraceae	T	104	4.90	3.70	8.61
8	พลับพลา	<i>Microcos tomentosa</i> Sm.	Malvaceae	T	104	4.90	3.70	8.61
9	แดง	<i>Xylia xylocarpa</i> (Roxb.) W. Theob. var. <i>xylocarpa</i>	Fabaceae	T	63	2.94	3.70	6.64
10	ปอแก่นเทา	<i>Grewia eriocarpa</i> Juss.	Malvaceae	T	42	1.96	3.70	5.66
11	มะนาวผี	<i>Atalantia monophylla</i> (L.) DC.	Rutaceae	ST	63	2.94	1.85	4.79
12	มะค่าแต้	<i>Sindora siamensis</i> Teijsm. ex Miq. var. <i>siamensis</i>	Fabaceae	T	63	2.94	1.85	4.79
13	กาสามปีก	<i>Vitex peduncularis</i> Wall. ex Schauer	Lamiaceae	T	42	1.96	1.85	3.81
14	โมกมัน	<i>Wrightia arborea</i> (Dennst.) Mabb.	Apocynaceae	ST	42	1.96	1.85	3.81
15	อีแปะ	<i>Vitex quinata</i> (Lour.) F. N. Williams	Lamiaceae	ST	42	1.96	1.85	3.81

ตารางผนวกที่ 2 (ต่อ)

ลำดับ	Species	Botanical name	Family	Habit	Density (ต้น/Ha)	RD (%)	RF (%)	IVI (%)
16	กรวยป่า	<i>Casearia grewiiifolia</i> Vent.	Salicaceae	T	21	0.98	1.85	2.83
17	เก็ดดำ	<i>Dalbergia cultrata</i> Graham ex Benth.	Fabaceae	T	21	0.98	1.85	2.83
18	ขึ้นทองพญาบาท	<i>Suregada multiflora</i> (A. Juss.) Baill.	Euphorbiaceae	S/T	21	0.98	1.85	2.83
19	ตะคร้อ	<i>Schleichera oleosa</i> (Lour.) Merr.	Sapindaceae	T	21	0.98	1.85	2.83
20	เต็ง	<i>Shorea obtusa</i> Wall. ex Blume	Dipterocarpaceae	T	21	0.98	1.85	2.83
21	ประดู่ป่า	<i>Pterocarpus macrocarpus</i> Kurz	Fabaceae	T	21	0.98	1.85	2.83
22	มะเกลือ	<i>Diospyros mollis</i> Griff.	Ebenaceae	T	21	0.98	1.85	2.83
23	มะม่วงหัวแมงวัน	<i>Buchanania lanzan</i> Spreng.	Anacardiaceae	T	21	0.98	1.85	2.83
24	สารภีป่า	<i>Anneslea fragrans</i> Wall.	Pentaphylacaceae	ST	21	0.98	1.85	2.83
25	เหมือดจี้	<i>Memecylon scutellatum</i> (Lour.) Hook. & Arn. var. <i>scutellatum</i>	Melastomataceae	S/ST	21	0.98	1.85	2.83
					2,125	100	100	200

ตารางผนวกที่ 3 รายชื่อพรรณไม้และค่าดัชนีความสำคัญ (importance value index, IVI) ในระดับกล้าไม้ (Seedling) พื้นที่พื้นที่ป่าอนุรักษ์สวนป่าองค์พระ

ลำดับ	Species	Botanical name	Family	Habit	Density (ต้น/Ha)	RD (%)	RF (%)	IVI (%)
1	กัตลิ่งลิง	<i>Walsura robusta</i> Roxb.	Meliaceae	T	1000	3.85	5.00	8.85
2	กาสามปีก	<i>Vitex peduncularis</i> Wall. ex Schauer	Lamiaceae	T	333	1.28	2.50	3.78
3	เก็ดดำ	<i>Dalbergia cultrata</i> Graham ex Benth.	Fabaceae	T	333	1.28	2.50	3.78
4	ช่อย	<i>Streblus asper</i>	Moraceae	T	667	2.56	2.50	5.06
5	ชั้นทองพญาบาท	<i>Suregada multiflora</i> (A. Juss.) Baill.	Euphorbiaceae	S/T	2000	7.69	7.50	15.19
6	แคหางค่าง	<i>Markhamia stipulata</i> (Wall.) Seem. var. <i>kerrii</i> Sprague	Bignoniaceae	T	333	1.28	2.50	3.78
7	ช่างน้ำว	<i>Ochna integerrima</i> (Lour.) Merr.	Ochnaceae	S/ST	667	2.56	2.50	5.06
8	แดง	<i>Xylia xylocarpa</i> (Roxb.) W. Theob. var. <i>xylocarpa</i>	Fabaceae	T	333	1.28	2.50	3.78
9	ตะโกพนม	<i>Diospyros castanea</i> (Craib) H. R. Fletcher	Ebenaceae	ST	333	1.28	2.50	3.78
10	ตัวส้ม	<i>Cratoxylum formosum</i> (Jacq.) Benth. & Hook. f. ex Dyer subsp. <i>formosum</i>	Hypericaceae	T	3667	14.10	10.00	24.10
11	นกนอน	<i>Cleistanthus tomentosus</i> Hance	Phyllanthaceae	S/ST	3000	11.54	10.00	21.54
12	ปอแก่นเทา	<i>Grewia eriocarpa</i> Juss.	Malvaceae	T	667	2.56	2.50	5.06
13	เปล้าใหญ่	<i>Croton persimilis</i> Müll. Arg.	Euphorbiaceae	S/ST	8667	33.33	27.50	60.83
14	พันชาด	<i>Erythrophleum succirubrum</i> Gagnep.	Fabaceae	T	1667	6.41	5.00	11.41

ตารางผนวกที่ 3 (ต่อ)

ลำดับ	Species	Botanical name	Family	Habit	Density (ต้น/Ha)	RD (%)	RF (%)	IVI (%)
15	มะเกลือ	<i>Diospyros mollis</i> Griff.	Ebenaceae	T	1000	3.85	5.00	8.85
16	มะค่าแต้	<i>Sindora siamensis</i> Teijsm. ex Miq. var. <i>siamensis</i>	Fabaceae	T	333	1.28	2.50	3.78
17	มะนาวผี	<i>Atalantia monophylla</i> (L.) DC.	Rutaceae	ST	667	2.56	5.00	7.56
18	สารภีป่า	<i>Anneslea fragrans</i> Wall.	Pentaphylacaceae	ST	333	1.28	2.50	3.78
					26,000	100	100	200

ตารางผนวกที่ 4 ชนิดสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่สำรวจพบบริเวณพื้นที่พื้นที่ป่าอนุรักษ์สวนป่าองค์พระ, สวนป่าด่านช้าง และสวนป่าองคต

ลำดับ	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	สัตว์ที่สำรวจพบ	สถานภาพ		
				IUCN 2010	สพ 2005	พรบ. 2535
Order Lagomorpha						
Family Leporidae						
1	กระต่ายป่า	<i>Lepuspequensis</i> Blyth 1856	+			ค
Order Rodentia						
Family Sciuridae						
2	กระรอกทองแดง	<i>Callosciurus erythraeus</i> (Pallas) 1779	+	LC	LC	
3	กระรอกปลายหางดำ	<i>Callosciurus caniceps</i> (Gray) 1842	+	LC	LC	
4	กระจ๊อน	<i>Menetes bermorei</i> (Blyth) 1849	+	LC	LC	
Family Muridae						
5	หนูท้องขาว	<i>Rattus rattus</i> (Linnaeus) 1758	+	LC	LC	
6	หนูนาเล็ก	<i>Rattus losea</i> (Swinhoe) 1871	+	LC	LC	
7	หนูนาใหญ่	<i>Rattus argentiventer</i> (Robinson & Kioss) 1916	+	LC	LC	
8	หนูพุกใหญ่	<i>Bandicota indica</i> (Bechstein) 1800	+	LC	LC	
9	อันใหญ่	<i>Rhizomys sumatrensis</i> (Raffles) 1821	+	LC	LC	
10	อันเล็ก	<i>Cannomys badius</i> (Hodgson) 1841	+	LC	LC	

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	สัตว์ที่สำรวจพบ	สถานภาพ		
				IUCN 2010	สผ 2005	พรบ. 2535
11	อึ่งกลาง	<i>Rhizomys pruinosus</i> Blyth 1851	+	LC	LC	
	Order Carnivora					
	Family Viverridae					
12	อีเห็นหูต่าง, อีเห็นหน้าขาว	<i>Arctogalidaia trivirgata</i> (Gray) 1832	+			
13	อีเห็นข้างลาย	<i>Paradoxurus hermaphroditus</i> (Pallas) 1777	+	LC	LC	
	Order Erinaceomorpha					
	Family Erinaceidae					
14	หนูผีหางหมู	<i>Hylomys suillus</i> Muller 1841	+	LC	LC	
	Order Chiroptera					
	Family Pteropodidae					
15	ค้างคาวบัวฟันรี	<i>Rousettus leschenaulti</i> (Desnarest) 1820	+	LC	LC	
16	ค้างคาวขอบหูขาวกลาง	<i>Cynopterus sphinx</i> (Vahl) 1797	+	LC	LC	
	Family Hipposideridae					
17	ค้างคาวหน้ายักษ์หมอนโค้ง	<i>Hipposideros diadema</i> (Geoffroy) 1813	+	LC	NT	ค

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	สัตว์ที่สำรวจพบ	สถานภาพ		
				IUCN 2010	สผ 2005	พรบ. 2535
Order Scandentia						
Family Tupaiidae						
18	กระแตไต่	<i>Tupaia gils</i> (Diard) 1820	+			
19	กระแตเล็ก	<i>Tupaia minor</i> Gunther 1876	+	LC		ค
Order Scandentia						
Family Suidae						
20	หมูป่า	<i>Sus scrofa</i> Linnaeus 1758	+	LC		

หมายเหตุ : + = สำรวจพบในพื้นที่

EX = สูญพันธุ์ (Extinct)

EN = ใกล้สูญพันธุ์ (Endangered)

LC = ไม่น่ากังวล (Least concern)

EW = สูญพันธุ์ในธรรมชาติ (Extinct in the wild) CR = เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์อย่างยิ่ง (Critically endangered)

VU = มีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (Vulnerable)

NT = ใกล้ถูกคุกคาม (Near threatened)

DD = ข้อมูลไม่เพียงพอ (Data deficient)

ตารางผนวกที่ 5 ชนิดนกที่สำรวจพบบริเวณพื้นที่พื้นที่ป่าอนุรักษ์สวนป่าองค์พระ, สวนป่าด่านช้าง และสวนป่าองคต

ลำดับ	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	สัตว์ที่สำรวจพบ	สถานภาพ		
				IUCN 2010	สผ 2005	พรบ. 2535
Order Galliformes						
Family Phasianidae						
1	ไก่ป่า	<i>Gallus gallus</i> (Linnaeus) 1758.	+	LC	LC	ค
Order Piciformes						
Family Megalaimidae						
2	นกโพระดกหูเขียว	<i>Megalaimafaiostriata</i> (Temminck) 1831.	+	LC	LC	ค
3	นกโพระดกธรรมดา	<i>Megalaimalineata</i> (Vieillot) 1816.	+	LC	LC	ค
4	นกตีทอง	<i>Megalaimahaemacephala</i> (Muller) 1776.	+	LC	LC	ค
Order Coraciiformes						
Family Coraciidae						
5	นกตะขาบทุ่ง	<i>Coraciasbenghalensis</i> (Linnaeus) 1758.	+	LC	LC	ค
Family Alcedinidae						
6	นกกระเต็นใหญ่ธรรมดา	<i>Halcyon capensis</i> (Linnaeus) 1766.	+			ค
7	นกกระเต็นนอกขาว	<i>Halcyon smymensis</i> (Linnaeus) 1758.	+	LC	LC	ค

ตารางผนวกที่ 5 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	สัตว์ที่สำรวจพบ	สถานภาพ		
				IUCN 2010	สพ 2005	พรบ. 2535
Family Meropidae						
8	นกจาบคาหัวสีส้ม	<i>Meropsleschenaulti</i> Vieillot, 1817.	+	LC	LC	ค
Order Cuculiformes						
Family Centropodidae						
9	นกกระปูดใหญ่	<i>Centropussinensis</i> (Stephens) 1815.	+	LC	LC	ค
10	นกกระปูดเล็ก	<i>Centropusbengalensis</i> (Gmelin) 1788.	+	LC	LC	ค
Order Apodiformes						
Family Apodidae						
11	นกแอ่นตาล	<i>Cypsiurusbalasinensis</i> (Gray) 1829.	+			
Order Strigiformes						
Family Strigidae						
12	นกเค้าโมง	<i>Glaucidiumcuculoides</i> (Vigors) 1831.	+	LC	LC	ค
Order Columbiformes						
Family Columbidae						
13	นกเขาใหญ่	<i>Streptopeliachinensis</i> (Scopoli) 1786.	+	LC	LC	

ตารางผนวกที่ 5 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	สัตว์ที่สำรวจพบ	สถานภาพ		
				IUCN 2010	สพ 2005	พรบ. 2535
14	นกเขาเปล้าธรรมดา	<i>Treroncurvirostra</i> (Gmelin) 1789.	+	LC	LC	ค
15	นกเขาเขียว	<i>Chalcophapsindica</i> (Linnaeus) 1758.	+	LC	LC	ค
Order Gruiformes						
Family Rallidae						
16	นกกวัก	<i>Amaurornisphoenicurus</i> (Pennant) 1769.	+	LC	LC	ค
Order Ciconiiformes						
Family Charadriidae						
17	นกกระแตแต้แว๊ด	<i>Vanellusindicus</i> (Boddaert) 1783.	+	LC	LC	ค
Family Accipitridae						
18	เหยี่ยวนกเขาชิดรา	<i>Accipiter badius</i> (Gmelin) 1788.	+	LC	LC	ค
Order Passeriformes						
Family Corvidae						
19	อีกา	<i>Corvusmacrorhynchos</i> Wagler, 1827.	+	LC	LC	ค
20	นกแซงแซวสีเทา	<i>Dicrurusleucophaeus</i> Vieillot, 1817.	+	LC	LC	ค
21	นกแซงแซวหางปลา	<i>Dicrurusmacrocerus</i> (Vieillot) 1817.	+	LC	LC	ค

ตารางผนวกที่ 5 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	สัตว์ที่สำรวจพบ	สถานภาพ		
				IUCN 2010	สพ 2005	พรบ. 2535
22	นกขมิ้นน้อยธรรมดา	<i>Aegithinatifhia</i> (Linnaeus) 1758.	+	LC	LC	ค
	Family Muscicapidae					
23	นกกาขงเขนบ้าน	<i>Copsychussaularis</i> (Linnaeus) 1758.	+	LC	LC	ค
24	นกกาขงเขนดง	<i>Copsychusmalabaricus</i> (Scopoli) 1788.	+	LC	LC	ค
	Family Sturnidae					
25	นกเอี้ยงสาธิกา	<i>Acridotherestrictis</i> (Linnaeus) 1766.	+	LC	LC	ค
	Family Hirundinidae					
26	นกนางแอ่นบ้าน	<i>Hirundorustica</i> Linnaeus, 1758.	+	LC	LC	ค
	Family Pycnonotidae					
27	นกปรอดเหลืองหัวจุก	<i>Pycnonotusmelanicterus</i> (Gmelin) 1789.	+	LC	LC	ค
28	นกปรอดหัวโขน	<i>Pycnonotusjocosus</i> (Linnaeus) 1758.	+	LC	NT	ค
	Family Cisticolidae					
29	นกกระจิบหญ้าสี่เรียว	<i>Priniaornata</i> Sykes, 1832.	+	LC	LC	ค
	Family Sylviidae					
30	นกกระจิบธรรมดา	<i>Orthotomussutorius</i> (Pennant) 1769.	+	LC	LC	ค

ตารางผนวกที่ 5 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	สัตว์ที่สำรวจพบ	สถานภาพ		
				IUCN 2010	สพ 2005	พรบ. 2535
31	นกกระจุบคอดำ	<i>Orthotomusatrogularis</i> Temminck, 1836.	+	LC	LC	ค
	Family Nectariniidae					
32	นกกินปลีคอแดง	<i>Aethopygasiparaja</i> (Raffles) 1822.	+	LC	LC	ค
33	นกปลีกล้วยเล็ก	<i>Arachnotheralongirostra</i> (Latham) 1790.	+	LC	LC	ค

หมายเหตุ:

+ = สำรวจพบในพื้นที่

EX = สูญพันธุ์ (Extinct)

EN = ใกล้สูญพันธุ์ (Endangered)

LC = ไม่น่ากังวล (Least concern)

EW = สูญพันธุ์ในธรรมชาติ (Extinct in the wild) CR = เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์อย่างยิ่ง (Critically endangered)

VU = มีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (Vulnerable)

NT = ใกล้ถูกคุกคาม (Near threatened)

DD = ข้อมูลไม่เพียงพอ (Data deficient)

ตารางผนวกที่ 6 ชนิดสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกที่สำรวจพบบริเวณพื้นที่พื้นที่ป่าอนุรักษ์สวนป่าองค์พระ, สวนป่าด่านช้าง และสวนป่าองคต

ลำดับ	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	สัตว์ที่สำรวจพบ	สถานภาพ		
				IUCN 2010	สพ 2005	พรบ. 2535
Order Anura						
Family Bufonidae						
1	คางคกบ้าน	<i>Bufo melanostictus</i> Schneider 1799	+	LC	LC	-
Family Dicroglossidae						
2	กบหนอง	<i>Fejervarya limnocharis</i> (Boie, 1835)	+	LC	DD	-
3	กบนา	<i>Hoplobatrachus rugulosus</i> (Wiegman, 1835)	+	LC	LC	-
4	เขียดจระนา	<i>Occidozyga lima</i> (Gravenhorst, 1829)	+	LC	LC	-
Family Microhylidae						
5	อึ่งอ่างบ้าน	<i>Kaloula pulchra</i> Gray 1831	+	LC		-
6	อึ่งขาคำ	<i>Microhyla pulchra</i> (Hallowell) 1861	+	LC	LC	-
7	อึ่งน้ำเต้า	<i>Microhyla ornata</i> (Dumeril & Bibron) 1841	+	LC	LC	-
Family Ranidae						
8	กบบัว, เขียดจิก	<i>Rana erythraea</i> (Schlegel) 1837	+	LC	LC	-

ตารางผนวกที่ 6 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	สัตว์ที่สำรวจพบ	สถานภาพ		
				IUCN 2010	สผ 2005	พรบ. 2535
Family Rhacophoridae						
9	ปาดบ้าน , เขียดตะปาด	<i>Polypedatesleucomystax</i> (Gravenhorst) 1829	+	LC	LC	-

หมายเหตุ:

+ = สำรวจพบในพื้นที่

EX = สูญพันธุ์ (Extinct)

EN = ใกล้สูญพันธุ์ (Endangered)

LC = ไม่น่ากังวล (Least concern)

EW = สูญพันธุ์ในธรรมชาติ (Extinct in the wild) CR = เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์อย่างยิ่ง (Critically endangered)

VU = มีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (Vulnerable)

NT = ใกล้ถูกคุกคาม (Near threatened)

DD = ข้อมูลไม่เพียงพอ (Data deficient)

ตารางผนวกที่ 7 ชนิดสัตว์เลื้อยคลานที่สำรวจพบบริเวณพื้นที่พื้นที่ป่าอนุรักษ์สวนป่าองค์พระ, สวนป่าด่านช้าง และสวนป่าองคต

ลำดับ	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	สัตว์ที่สำรวจพบ	สถานภาพ		
				IUCN 2010	สผ 2005	พรบ. 2535
Order SQUAMATA						
Family GEKKONIDAE						
1	จิ้งจกตีนลายจุด	<i>Dixoneussiamensis</i> (Boulenger, 1898)	+		LC	
2	จิ้งจกหางหนาม	<i>Hemidactylus frenatus</i> Dumeril&Bibron 1836	+	LC	LC	
3	จิ้งจกหางแบน	<i>Cosymbotus platyurus</i> (Scghneider) 1792	+		LC	
4	ตุ๊กแกบ้าน	<i>Gekko gecko</i> (Linnaeus) 1758	+		LC	
Family AGAMIDAE						
5	กิ้งก่าสวน	<i>Calotes mystaceus</i> Dumeril&Bibron 1837	+		LC	ค
6	กิ้งก่าหัวแดง	<i>Calotes versicolor</i> (Daudin) 1802	+		LC	
Family UROMASTYCIDAE						
7	แย้ใต้	<i>Leinolepis belliana</i> (Gray) 1827	+		NT	
Family SCINCIDAE						
8	จิ้งเหลนหลากลาย	<i>Mabuyamacularia</i> (Blyth) 1853	+		LC	
9	จิ้งเหลนบ้าน	<i>Mabuyamultifasciata</i> (Kuhl) 1820	+		LC	

ตารางผนวกที่ 7 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	สัตว์ที่สำรวจพบ	สถานภาพ		
				IUCN 2010	สพ 2005	พรบ. 2535
10	จิ้งเหลนเรียวท้องเหลือง	<i>Riopabowringii</i> (Gunther) 1864	+		LC	
11	จิ้งเหลนลาย	<i>Lipiniavittigera</i> (Boulenger) 1894	+		LC	
Family VARANIDAE						
12	ตะกวด , แลน	<i>Varanus bengalensis nebulosus</i> (Gray) 1831	+		NT	ค
13	เหี้ย	<i>Varanus salvator</i> (Laurenti) 1768	+	LC	LC	ค
Family PYTHONIDAE						
14	งูเหลือม	<i>Python reticulatus</i> (Snyder) 1801	+		LC	ค
Family COLUBRIDAE						
15	งูปลิง	<i>Enhydryslunbea</i> (Boie) 1827	+		LC	
16	งูลายสาบคอแดง	<i>Rhabdophis subminiatus</i> (Schlegel) 1837	+	LC	LC	
17	งูเขียวกาบหมาก	<i>Gonyosoma oxycephalum</i> (Boie) 1827	+	LC		ค
18	งูเขียวปากแหนบ	<i>Ahaetulla nasuta</i> (Lacepede) 1789	+		LC	
Family ELAPIDAE						
19	งูเห่าหม้อ	<i>Naja kaouthia</i> Lesson 1831	+	LC	LC	

หมายเหตุ:

+ = สํารวจพบในพื้นที่

EX = สูญพันธุ์ (Extinct)

EN = ใกล้สูญพันธุ์ (Endangered)

LC = ไม่น่ากังวล (Least concern)

EW = สูญพันธุ์ในธรรมชาติ (Extinct in the wild) CR = เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์อย่างยิ่ง (Critically endangered)

VU = มีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (Vulnerable)

NT = ใกล้ถูกคุกคาม (Near threatened)

DD = ข้อมูลไม่เพียงพอ (Data deficient)

ภาพผนวกที่ 1 ชนิดพรรณไม้เด่นบางชนิดในพื้นที่สวนป่าองค์พระ: A) สัก B) มะตอก C) สารธร D) ตะคร้อ E) แคหัวหมู และ F) ฉนวน

ภาพผนวกที่ 1 (ต่อ) G) ตะแบกเกรียบ H) เปล้าใหญ่ I) ตาเสือ J) กระจูด K) จิ้งป่า และ L) ยอเถื่อน

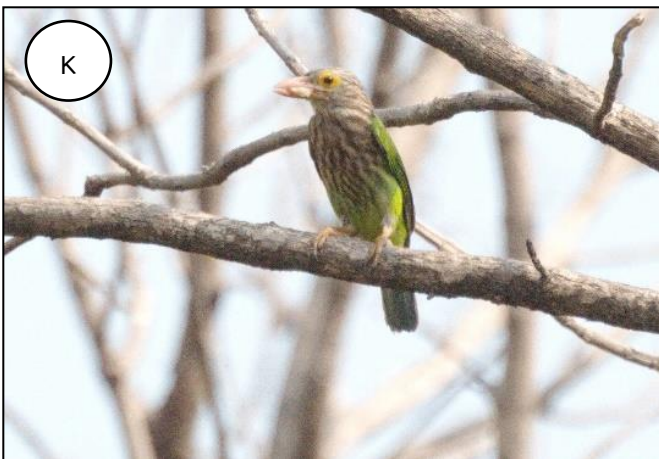

ภาพผนวกที่ 2 สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมบางชนิดที่พบในพื้นที่สวนป่าองค์พระ, สวนป่าด่านช้าง และสวนป่าองค์คต:
A) ค้างคาวหน้ายาวใหญ่, B) ค้างคาวเล็บกุด, C) กระจ๊อน, D) กระแตเหนือ, E) กระเล็น
ปลายหูสั้น และ F) พังพอนเล็ก

ภาพผนวกที่ 3 นกบางชนิดที่สำรวจพบในพื้นที่สวนป่าองค์พระ, สวนป่าด่านช้าง และสวนป่าองคต:

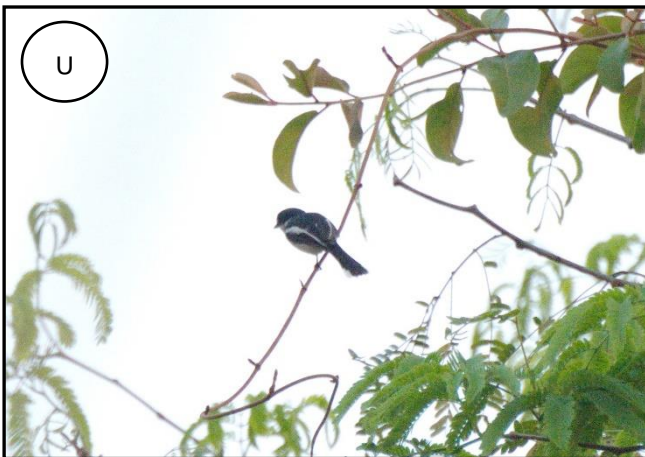
A) นกกระแตแต้แว๊ด, B) นกเค้าหุยาเล็ก, C) นกเค้าจุด, D) นกปรอดหัวสีเขม่า, E) นกพญาไฟใหญ่,
และ F) นกตะขาบทุ่ง

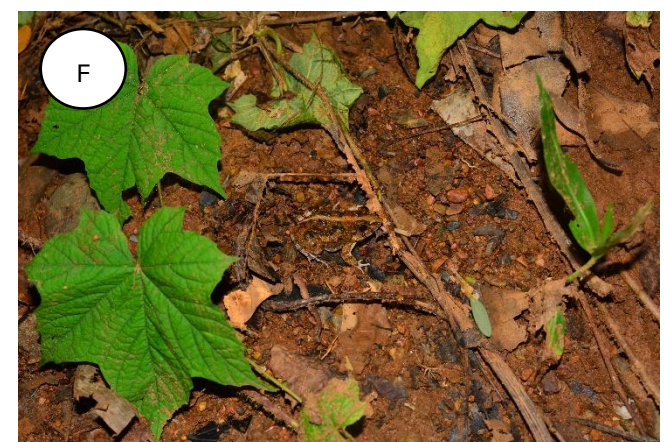
ภาพผนวกที่ 3 (ต่อ); G) นกหัวขวานต่างแคะระ, H) เหยี่ยวกิ่งก่าสีดำ, I) นกอีเสือหลังแดง, J) นกจาบคาหัวสี
ส้ม K) นกตีทอง และ L) แฉงแซหวงอนขน

ภาพผนวกที่ 3 (ต่อ); M) นกจับแมลงสีฟ้าอ่อน, N) เต้าดินทุ่ง , O) นกกินปลีดำม่วง, P) จับแมลงปีกสีน้ำตาล, Q) ปรอดสวน และ R) นกเอี้ยงสาริกา

ภาพผนวกที่ 3 (ต่อ); S) นกเหยี่ยวปีกแดง, T) นกเหยี่ยวรุ้ง, U) นกเขนน้อยปีกแถบขาว,
V) นกแซงแซวหางบ่วงใหญ่ , W) นกกระต๊อตัวเล็ก และ X) นกกระเต็นอกขาว

ภาพผนวกที่ 4 สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกบางชนิดที่สำรวจพบในพื้นที่สวนป่าองค์พระ, สวนป่าด่านช้าง และสวนป่าองค์คต: A) อึ่งขาคำ, B) อึ่งน้ำเต้า, C) คางคกบ้าน, D) ปาดบ้าน, E) เขียดหลังปุ่มที่ราบ และ F) กบหนอง

ภาพผนวกที่ 5 สัตว์เลื้อยคลานบางชนิดที่สำรวจพบในพื้นที่สวนป่าองค์พระ, สวนป่าด่านช้าง และสวนป่าองค์ด: A) จิ้งจกบ้านทางหนาม, B) แย้เหนือ, C) กิ้งก่าแก้วเหนือ, D) จิ้งจกดินสยาม, E) งูสิงห์ธรรมดา, F) ตะกวด, G) งูลายสอธรรมดา และ H) งูปลิง

จัดทำโดย

คณะสำรวจ และตรวจติดตามความหลากหลายทางชีวภาพ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เขตบ้านโป่ง

1) นายประชา ภิญโญ หัวหน้างาน (ระดับ 6) งานสวนป่าองค์พระ	คณะสำรวจ
2) นายชัยสิทธิ์ สระทองจีน พนักงาน (ระดับ 3) งานสวนป่าองค์พระ	คณะสำรวจ
3) นายชัยชนะ ทิมเทศ	คณะสำรวจ
4) นายอำนาจ ล้อมวงษ์	คณะสำรวจ
5) นายสหภาพ พิมพันธ์	คณะสำรวจ